

Een scherp gevaar

De aard en omvang van excessief geweld gepleegd door jongeren in
Noord-Nederland in de afgelopen vijf jaar

The nature and extent of excessive violence committed by young people in the Northern
Netherlands in the past five years

Ruben Jager S3766209

Master Sociologie: Criminaliteit & Veiligheid

Rijksuniversiteit Groningen

Begeleider: drs. E.F.A.E. (Edgar) de Bie

Referent: V.C. (Vincenz) Frey

Cohort: 2022-2023

rijksuniversiteit
groningen

Abstract

De totale omvang van de jeugdcriminaliteit in Nederland daalt al jaren. Excessieve geweldsdelicten daarentegen komen tegenwoordig relatief vaker voor. De aandacht voor dit groeiende probleem richt zich vooral op de regio West-Nederland vanwege de aanwezigheid van de grote steden en de grote hoeveelheid delicten. Uit slachtofferenquêtes van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt echter dat Groningse jongeren zich het onveiligst voelen in hun eigen buurt en zijn het vaakst slachtoffer van traditionele criminaliteit vergeleken met jongeren uit de rest van Nederland. Om te onderzoeken of excessief geweld ook een toenemend probleem is in Noord-Nederland, is daarom de volgende onderzoeksvraag opgesteld: *‘Wat is de aard en omvang van zeer ernstige geweldsdelicten gepleegd door jongeren in de afgelopen vijf jaar in Noord-Nederland?’*.

Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van politiedata en data van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Op basis van de databronnen zijn twee datasets tot stand gekomen. De registratiedataset bevat uiteindelijk 284 geregistreerde delicten en de personendataset bevat 197 personen.

Uit dit onderzoek volgt dat in de laatste vijf jaar het aantal geregistreerde excessieve geweldsdelicten gepleegd door jongeren in Noord-Nederland is toegenomen. In de provincie Groningen komen in vergelijking met de andere noordelijke provincies in de afgelopen vijf jaar de meeste excessieve geweldsdelicten voor. Ook hebben de geregistreerde delicten in de afgelopen vijf jaar steeds vaker een hogere ernstscore. De verdachten van de excessieve geweldsdelicten zijn over het algemeen jong met een gemiddelde leeftijd van ongeveer 16 jaar. De excessieve geweldsdelicten bedreigingen, mishandelingen, geschillen tussen personen en wapenbezit komen samen met ongeveer 70% het vaakst voor in de afgelopen vijf jaar. In 2022 en 2023 komen excessieve geweldsdelicten zoals schietpartijen, steekpartijen of zinloos geweld vaker voor dan in de jaren daarvoor. Voor de meest ernstige excessieve geweldsdelicten is een thematische analyse uitgevoerd. Uit de analyse volgt dat jongeren excessief geweld vaak in groepsverband plegen. Verder speelt de drillrapcultuur een grote rol. Ook gebruiken jongeren vaak een wraak- of eermotief als reden om excessief geweld te plegen.

In de literatuur komt het begrip excessief geweld nog weinig voor. Daarom is op basis van de bestaande kennis een meer eenduidige definitie van excessief geweld geformuleerd. Op basis van deze definitie zijn de data verzameld. Door het gebruik van politiedata en de aanwezigheid van een hoog ‘dark-number’ blijft echter de niet geregistreerde criminaliteit buiten beeld.

Dit onderzoek toont aan dat excessief geweld gepleegd door jongeren niet alleen in de Randstad, maar ook in Noord-Nederland voorkomt en toeneemt. De resultaten van dit onderzoek bieden enkele mogelijke verklaringen zoals de verharding van criminele cultuur in Nederland en de opkomst van drillrap. Het wordt daarom aanbevolen om naar deze mogelijke oorzaken meer onderzoek te doen.

Inhoudsopgave

Abstract	1
1. Inleiding.....	4
1.1 Veranderde criminaliteit.....	4
1.2 Noord-Nederland.....	5
1.3 Wetenschappelijke relevantie	6
1.4 Maatschappelijke relevantie	7
1.5 Probleemstelling.....	8
2. Theorie	11
2.1 Definitie excessief geweld.....	11
2.2 Jongeren.....	13
2.3 Jeugd en Criminaliteit	13
2.4 Geweld in Nederland.....	14
2.5 Subculturen.....	16
2.6 Locatie	17
3. Methodologisch kader	18
3.1 Dataverzameling.....	18
3.1.1 Databronnen	18
3.1.2 Query	20
3.1.3 Dataset	21
3.2 Variabelen	23
3.2.1 Variabelen kenmerken.....	23
3.2.2 Variabelen excessief geweld	24
3.3 Analyseopzet	25
4. Resultaten	27
4.1 Trend	27
4.1.1 Aantal registraties per jaar.....	27
4.1.2 Ernst van de geregistreerde delicten.....	29
4.1.3 Leeftijd	32
4.2 Locatie	34
4.2.1 Provincie.....	34
4.2.2 Woonplaats.....	36
4.2.3 Stedelijkheid.....	37
4.3 Soort delicten.....	40
4.3.1 Verdeling delicten	40
4.3.2 Soorten delicten en excessief geweld	42

4.3.3 Delicten en stedelijkheid	43
4.4 Thematische analyse.....	44
4.4.1 Subculturen.....	44
4.4.2 Groepsverband.....	46
4.4.3 Wraak en eer.....	46
5. Conclusie en discussie.....	48
5.1 Conclusie.....	48
5.3 Discussie.....	52
5.4 Aanbevelingen.....	55
Literatuurlijst.....	57
BIJLAGE I	62
BIJLAGE II	63
BIJLAGE III.....	66
BIJLAGE IV.....	74
BIJLAGE V.....	78

1. Inleiding

De jeugdcriminaliteit in Nederland neemt al jaren af (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2021). De afname is vooral te zien bij delicten zoals: diefstal, inbraak en uitgaansgeweld. Sinds de laatste jaren is echter een stagnatie of zelfs een mogelijke stijging te zien voor een bepaalde vorm van criminaliteit, namelijk ernstige geweldsdelicten. Jongeren worden relatief steeds vaker verdacht van delicten als zware mishandeling, diefstallen met geweld of zeer ernstige bedreigingen. (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2021). Met name de delicten waarbij sprake is van een poging tot doodslag of moord nemen sterk toe (CCV, 2022). Niet alleen neemt het aantal verdachte jongeren van dergelijke delicten sinds 2019 toe, ook het relatieve aandeel dat jongeren spelen in het totaalbeeld van pogingen tot moord en doodslag neemt toe. Jongeren schuwen steeds minder het gebruik van extreem geweld en lopen vaker rond met wapens (De Jong, 2022; CCV,2022). Zo werden in 2019 380 jongeren verdacht van delicten waarbij messen zijn gebruikt (NOS, 2020). Dit aantal verdachte jongeren lag in 2017 nog op 160. Verder werden volgens het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) (2022) in 2021 57% meer minderjarigen geregistreerd als verdachten van illegaal wapenbezit dan in 2019.

De meest recente cijfers laten zien dat de ontwikkelingen van zeer ernstige geweldsdelicten zich voortzetten (Politie, 2022). Op basis van politiecijfers is sinds 2019 een stijging te zien van meer dan 1000% van het in beslaggenomen steekwapens en een stijging van meer dan 500% van het in beslaggenomen vuurwapens. Deze cijfers tonen alleen het beeld van jongeren tot 18 jaar, jongvolwassenen zijn hierbij nog niet meegerekend.

1.1 Veranderde criminaliteit

De jeugdcriminaliteit in Nederland verandert. Zeer ernstige geweldsdelicten komen steeds vaker voor. Een kleine groep jongeren deinst er niet langer meer voor terug om een zwaar gewelddadig middel te gebruiken. Verklaringen voor deze groei van geweld zijn vaak nog onduidelijk. Het is mogelijk dat jongeren zich steeds meer aangetrokken voelen door de grote bedragen die binnen het criminele circuit te verdienen vallen (Van Gestel, 2021). Kwetsbare jongeren worden verleid tot een simpele drugsdeal waarmee ze in een half uur meer kunnen verdienen dan door bijvoorbeeld dagen te werken in een supermarkt. De kans is echter groot dat, voor deze vaak onervaren jongeren, een drugsdeal escaleert tot een gewelddadig conflict. Door middel van geld als lokmiddel raken jongeren verwickeld in een crimineel circuit waardoor de kans op geweldsdelicten toeneemt. Het extreme geweld vindt niet alleen plaats in criminele organisaties (Fatsis, 2019). Uit onderzoek volgt dat er sprake is van een cultuurverandering waarbij het gebruik van een zwaar gewelddadig middel steeds meer wordt genormaliseerd binnen bepaalde groepen in de samenleving. In de laatste vijf jaar is in Nederland bijvoorbeeld de drillrapcultuur overgewaaid vanuit het Verenigd Koninkrijk (Lynes et al., 2020). Drillrap is een muziekvorm waarbij onderwerpen als maatschappelijke onvrede of persoonlijke problemen worden overgebracht via muziek door jongeren uit sociaal-economische arme omgevingen

(Fatsis, 2019). De muziek maakt vaak gebruik van een agressieve toon en zowel via de teksten als in de videoclippen worden geweld en wapens verheerlijkt. De toenemende populariteit van deze muzikvorm kan een aanleiding zijn voor het normaliseren van geweld (Coleman et al., 2023). Wanneer jongeren agressie gebruiken voor het omgaan met stress (bijvoorbeeld verbale agressie zoals drillrap), wordt de kans groter dat jongeren gewelddadig gedrag gaan vertonen. In sommige drillrapculturen maakt geweld al een belangrijk onderdeel uit van de cultuur (Fatsis, 2019). Sommige drillrapgroepen maken bijvoorbeeld gebruik van een puntensysteem waar ernstige geweldsdelicten meer punten opleveren. De hoeveelheid punten bepaalt uiteindelijk mede de status die iemand heeft binnen de groep.

Agressieve subculturen zoals de drillrapcultuur kunnen een bron vormen voor de normalisering van geweld (Hughes et al., 2022). Voor leden van een subcultuur bestaat de angst om af te wijken van de norm die heerst binnen de subcultuur (Lynes et al., 2020). Dit kan leiden tot statusverlies of tot afstoting. Wanneer geweld zowel genormaliseerd als geaccepteerd wordt binnen een subcultuur, is het aannemelijk dat meer personen geweld gaan vertonen uit angst voor sociale gevolgen zoals het verlies van status en uitsluiting. Het criminele circuit of een subcultuur waar geweld genormaliseerd is, kan een voedingsbodem zijn voor een toename van ernstige geweldsdelicten. Onderzoekers stellen dat de toename van ernstige geweldsdelicten niet alleen de schuld is van de drillrapcultuur maar dat dit een breder maatschappelijk probleem is van de normalisering van geweld (Fatsis, 2019; Lynes et al., 2020).

1.2 Noord-Nederland

Zowel de veranderingen in het criminele circuit als de toenemende populariteit van agressieve subculturen als de drillrapcultuur, kunnen een mogelijke verklaring zijn voor de toename van ernstige geweldsdelicten. De omvang van het probleem is nog niet volledig in beeld. In steden in de Randstad zoals Amsterdam, Rotterdam en Den Haag wordt al veel aandacht besteed aan dit probleem (NOS, 2021; Van Gestel, 2021). In deze steden is, mogelijk mede vanwege de extra aandacht, de problematiek het grootst. Buiten deze steden bestaat minder aandacht voor de toename van ernstige geweldsdelicten. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat ernstige geweldsdelicten buiten de Randstad minder voorkomen. De kans bestaat echter dat vanwege de weinige aandacht vanuit de gemeente en de politie dat vele voorvallen mogelijk worden gezien als losse incidenten en niet als een groeiend breder probleem.

Cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) (2022) laten zien dat dit fenomeen mogelijk ook in Groningen aanwezig is. Het zelf gerapporteerde slachtofferschap van traditionele criminaliteit onder jongeren in Nederland is het hoogst in de provincie Groningen. Daarbovenop voelen Groningse jongeren, vergeleken met andere Nederlandse jongeren, zich het onveiligst. 21,3% van de jongeren in Groningen geven aan zich weleens onveilig te voelen in hun eigen buurt vergeleken met gemiddeld 16,7% van de jongeren in de rest van Nederland. De cijfers voor de provincie

Groningen komen overeen met de cijfers uit de Randstad. Het is aannemelijk dat de toename van ernstige geweldsdelicten niet alleen een ontwikkeling is binnen de Randstadsteden in Nederland, maar ook in het noorden van Nederland. Mediarapportages tonen bijvoorbeeld aan dat in het noorden van Nederland zeer jonge drillrapgroepen aanwezig zijn (NPO, 2020). Het is van belang om niet alleen in kaart te brengen in hoeverre het fenomeen geografisch verspreid is, maar ook of het toeneemt. Een toename van zeer ernstige geweldsdelicten zou bijvoorbeeld kunnen verklaren waarom veel jongeren in Groningen zich onveilig voelen.

In dit onderzoek wordt gekeken naar de ontwikkelingen van ernstige geweldsdelicten binnen de noordelijke drie provincies, Groningen, Friesland en Drenthe. De provincies Friesland en Drenthe zijn de provincies met het laagste onveiligheidsgevoel onder jongeren in Nederland (CBS, 2021). Het is daarom interessant om te onderzoeken of deze provincies dezelfde ontwikkelingen zien in het bestudeerde fenomeen als de provincie Groningen.

1.3 Wetenschappelijke relevantie

Ernstige geweldsdelicten worden zowel in de literatuur als in de media op verschillende manieren benoemd. Begrippen zoals extreem geweld of buitensporig geweld worden veel gebruikt, maar ook worden sommige incidenten beschreven als losstaande schiet- of steekincidenten. Het gevolg van het gebruik van veel verschillende begrippen is dat er geen eenduidig begrip is om de recente ontwikkelingen goed te onderzoeken. De politie maakt daarom gebruik van het begrip excessief geweld om de trend beter in kaart te brengen. Sinds de laatste jaren maken enkele onderzoekers ook gebruik van dit begrip (Van Gestel, 2021). Excessief geweld wordt omschreven als geweld dat zowel extreem als instrumenteel van aard is. De definitie van de politie kampt echter met enkele methodologische problemen. In het theoriehoofdstuk wordt daarom aandacht besteed aan het formuleren van een meer eenduidige definitie van het begrip excessief geweld. Voor de rest van dit onderzoek zal het begrip excessief geweld worden gebruikt om de ontwikkeling van ernstige geweldsdelicten te beschrijven.

Voor de wetenschap is het nog onduidelijk wat de oorzaken zijn van de huidige ontwikkelingen van excessief geweld gepleegd door de jeugd. Politie en justitie hebben verschillende vermoedens over de oorzaken van excessief geweld, maar deze vermoedens zijn vaak context afhankelijk en niet wetenschappelijk onderbouwd. Excessief geweld wordt in de buitenlandse literatuur vaak gezien als geweld dat gepleegd wordt door jonge individuen zoals door *'school shooters'* of geïsoleerde jongeren met mentale problemen (Bonnano & Levenson, 2014; Ogloff et al., 2007). Deze vorm van excessief geweld wordt vaak gepleegd door individuen met als meest voorkomende oorzaak het pestgedrag van leeftijdsgenoten (Collins et al., 2020). In de laatste jaren is een verandering te zien hoe excessief geweld door jongeren steeds meer wordt gepleegd in groepsverband (Fatsis, 2019). Excessief geweld werd gezien als geweld gepleegd door een individu richting een groep. Tegenwoordig komt excessief geweld steeds meer voort vanuit een groep richting

een individu of richting een andere groep. Dit maakt deze ontwikkeling dan ook een interessant probleem voor de sociologie. Sociologische thema's zoals reputatie, sociale status en sociale cohesie spelen een belangrijke rol in het verklaren waarom jongeren in groepsverband steeds vaker overgaan tot het plegen van excessief geweld.

In de Nederlandse literatuur zijn enkele onderzoeken verricht waarin aandacht wordt besteed aan de toename van excessief geweld onder jongeren (Van Gestel, 2021; Van der Laan et al., 2021; De Jong, 2022; CBS, 2022). De meeste onderzoeken gaan vooral over het uitspreken van zorgen over deze ontwikkeling en er wordt nog weinig gezocht naar verklaringen van de ontwikkeling zelf. In de regio Amsterdam, Rotterdam en Den Haag wordt wel een poging gedaan om te onderzoeken waar dit geweld vandaan komt (Van Gestel, 2021; Abraham & Spapens, 2021). Volgens onderzoekers hebben drugsnetwerken in deze gebieden een grote invloed op de jeugd en zijn deze netwerken een indirecte oorzaak voor de toename van excessieve geweldsdelicten.

Wetenschappelijk onderzoek naar drillrap komt nog niet veel voor maar neemt in de laatste jaren toe. De huidige studies schetsen een beeld over agressieve subculturen in onder andere Amerika en het Verenigd Koninkrijk (Fatsis, 2019; Lynes et al., 2020; Hughes et al., 2022). De bestaande literatuur is daarmee vooral locatiegericht. Dit betekent dat de onderzoeken vaak plaatsvinden in een bepaalde wijk of regio. Hierdoor ontbreekt een algemeen en eenduidig beeld van drillrap en het daarbij voorkomende excessieve geweld. Verder is de bestaande literatuur over excessief geweld vaak kwalitatief van aard. De informatie komt naar voren op basis van diepte-interviews met politieinstanties, overheid of andere instanties die betrokken zijn bij deze jeugdproblematiek. Interviews met daders of slachtoffers komen tot nu toe weinig voor in de literatuur. Dit kan te maken hebben met de verharding van de huidige jeugdcultuur waarbij slachtoffers niet naar voren durven te komen uit angst voor represailles (Van Gestel, 2021; Fatsis, 2019).

1.4 Maatschappelijke relevantie

Excessief geweld wordt vaak gezien als een vorm van ondermijnende criminaliteit. Ondermijnende criminaliteit is een vorm van criminaliteit waarbij de grenzen tussen de samenleving (bovenwereld) en criminelen (onderwereld) vervagen, dit met als gevolg dat maatschappelijke structuren op sociaal, cultureel en economisch vlak worden aangetast (Politie; Lam et al., 2018). Excessief geweld wordt namelijk vaak gepleegd met als doel het verspreiden van angst (Van Gestel, 2021; Fatsis, 2019). In Nederland zijn recentelijk aanslagen (liquidaties) gepleegd op onschuldige personen die buiten de criminele netwerken functioneren (Van Gestel, 2021). Enkele voorbeelden hiervan zijn de moorden op onderzoeksjournalist Peter R. de Vries in 2021 en advocaat Derk Wiersum in 2019. De verdachten van deze aanslagen en andere liquidaties in het criminele circuit zijn vaak jongeren die in opdracht van criminelen deze delicten plegen. Dergelijke aanslagen laten zien dat criminelen niet langer in de schaduw van de maatschappij handelen. Het handelen in de openbaarheid van criminelen zorgt voor een grote angst in de samenleving (Abraham & Spapens, 2021). Dit kan uiteindelijk bepaalde

beroepen zoals rechters, advocaten, journalisten beperken in het uitvoeren van hun baan. De liquidaties en toename van excessief geweld hebben daarmee een groot effect op de Nederlandse maatschappij.

Criminele organisaties in Nederland ronselen jongeren om in opdracht misdaden te plegen (Van Gestel, 2021; Abraham & Spapens, 2021; De Jong, 2022). Hoewel vroeger criminelen er alles aan deden om hun loopjongens niet te laten arresteren, worden deze jongeren tegenwoordig gebruikt als offer om angst te zaaien onder vijanden van de criminele organisaties (Van Gestel, 2019). Deze jongeren moeten opdrachten uitvoeren waarvan hun opdrachtgever vaak weet dat de kans op een arrestatie reëel is. Een arrestatie vergroot uiteindelijk de kans dat een criminele organisatie aangepakt wordt. Uit een arrestatie volgt soms nieuwe informatie of brengt extra politieaandacht teweeg. Door misdrijven bewust in de openbaarheid uit te laten voeren, creëren criminelen een angstcultuur. Criminelen accepteren daarmee het risico dat hun loopjongens worden opgepakt. Het doel van het zaaien van angst is belangrijker dan het voorkomen om opgepakt te worden.

De populariteit van de agressieve subcultuur drillrap neemt in Nederland toe (Van Gestel, 2021). Drillrap is een muziekstijl waarbij zowel online als offline wapengebruik en geweld wordt verheerlijkt (Fatsis, 2019). Jongeren laten deze agressie zien aan de buitenwereld om zo angst te zaaien onder andere jongeren. Wanneer jongeren zich niet langer beperkt voelen om criminele gedragingen in het openbaar te uiten, kan dat grote gevolgen hebben voor de maatschappij (Herschinger, 2020). De kans bestaat dat de samenleving steeds meer radicaliseert waardoor maatschappelijke normen, zoals het afkeuren van geweld, verdwijnen. Deze radicalisering leidt tot veranderingen in de normen, waarden en gedragingen van jongeren. De toenemende populariteit van drillrap kan dus zorgen voor een maatschappelijk bredere acceptatie van geweld. Deze normvervaging, gecombineerd met de gewelddadige aard van drillrap, kan binnen subculturen leiden tot een toename van excessief geweld (Fatsis, 2019; Herschinger, 2020).

Sociologisch onderzoek is nodig om in kaart te brengen waar het probleem vandaan komt, hoe het zich ontwikkelt en wat er moet gebeuren wat betreft beleid en interventies. Excessief geweld komt mogelijk voort uit de verharding van de criminele onderwereld en de toenemende populariteit van drillrap. Beide fenomenen zaaien door hun acties angst onder jongeren. Dit kan een verklaring bieden voor het hoge onveiligheidsgevoel van jongeren in Groningen en de Randstad steden. Wanneer niet wordt opgetreden tegen deze vorm van ondermijning, raakt geweld steeds meer genormaliseerd met alle gevolgen van dien (Lam et al., 2018; Herschinger, 2020).

1.5 Probleemstelling

Excessief geweld komt in veel verschillende contexten voor. Sommige van deze contexten zoals de criminele onderwereld en drillrap zijn al onderzocht. Het is aannemelijk dat excessief geweld ook in andere contexten voorkomt. Bovendien is het mogelijk dat de excessieve geweldscontexten in Noord-Nederland verschillen met de excessieve geweldscontexten in de Randstad. Op dit moment ontbreekt

een volledig beeld van de aard en omvang van excessief geweld in Noord-Nederland om dit vast te stellen. Het is daarom voor beleidsmakers en de politie lastig om te achterhalen wat de oorzaken zijn en of excessieve geweld aan het toenemen is in Noord-Nederland.

Met behulp van data uit verschillende politiebronnen wordt daarom een exploratief onderzoek uitgevoerd om een beeld te vormen van het mogelijke excessieve geweldsprobleem in Noord-Nederland. In dit onderzoek worden verschillende data verzameld om de aanwezigheid en ontwikkelingen van excessief geweld in Noord-Nederland te meten. Verder wordt een thematische analyse uitgevoerd om verschillende excessieve geweldscontexten in Noord-Nederland vast te stellen. Met deze kennis kunnen beleidsmakers en politie ingrijpen op plekken waar dit nodig is en kunnen effectieve en context specifieke interventies worden opgezet. Om dit te onderzoeken is de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

“Wat is de aard en omvang van excessief geweld gepleegd door jongeren in de afgelopen vijf jaar in Noord-Nederland?”

Voor deze onderzoeksvraag is de periode van vijf jaar genomen. De databronnen die in dit onderzoek gebruikt worden, beschikken over informatie tot vijf jaar terug. Verder biedt de periode van vijf jaar voldoende informatie om een mogelijke toename te kunnen ontdekken. Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag worden verschillende deelvragen opgesteld. Het is mogelijk dat er binnen Noord-Nederland grote regionale en/of stedelijke verschillen zijn. Om te onderzoeken hoe de excessieve geweldsdelicten zich in de afgelopen vijf jaar hebben ontwikkeld en waar deze hebben plaatsgevonden, staan de volgende twee deelvragen centraal:

- 1) *Is excessief geweld, gepleegd door jongeren, in alle drie de noordelijke provincies in gelijke mate toe- of afgenomen?*
- 2) *Waar vindt excessief geweld in Noord-Nederland plaats?*

Uit verschillende onderzoeken volgt dat delicten zoals, pogingen tot moord of doodslag, zware mishandeling, wapenbezit en gewelddadige diefstallen steeds vaker voorkomen (CCV, 2022; Politie, 2022). Ook worden steeds vaker zware bedreigingen geuit, bijvoorbeeld in de drillrapcultuur (CCV, 2022; Fatsis, 2019). Excessief geweld kent veel verschillende soorten delicten. Om in beeld te brengen welke soorten excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland voorkomen en hoe deze delicten zich hebben ontwikkeld, is de volgende deelvraag opgesteld:

- 3) *Welke ontwikkelingen zijn in de afgelopen vijf jaar te vinden in de verschillende soorten excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland?*

De literatuur toont aan hoe drillrap een belangrijke rol speelt in de toename van de excessieve geweldsdelicten gepleegd door jongeren. Naast drillrap kunnen ook andere subculturen een rol spelen, zoals concurrerende jeugdgroepen op basis van woonplaats of sportclub. Het is interessant om te onderzoeken of bepaalde geweldsdelicten op basis van de data gerelateerd kunnen worden aan verschillende subculturen. Verder levert een inzage in de context van excessieve geweldsdelicten mogelijke aanwijzingen op voor de verklaringen waarom jongeren excessief geweld plegen. Daarom is de volgende deelvraag opgesteld:

- 4) *In welke context vinden excessieve geweldsdelicten gepleegd door jongeren in Noord-Nederland plaats en maken de daders deel uit van subculturen?*

2. Theorie

2.1 Definitie excessief geweld

In de inleiding is beschreven hoe de media en de wetenschap verschillende begrippen gebruiken om excessief geweld te omschrijven. Doordat er verschillende begrippen worden gebruikt, is het moeilijk vast te stellen of er daadwerkelijk een stijgende trend van excessief geweld plaatsvindt. De kans bestaat dat wanneer verschillende begrippen worden gebruikt, belangrijke delicten worden uitgesloten of dat te veel delicten worden meegenomen om excessief geweld te meten. Daarom wordt op basis van de bestaande kennis van de politie en de literatuur een eenduidige definitie van excessief geweld opgesteld.

Allereerst is onderzocht wat de huidige toepassing is van het begrip excessief geweld in de literatuur. Het begrip excessief geweld komt in de literatuur vooral voor bij het misbruik van geweld door de politie en terreurdaden zoals *'school shootings'* door eenlingen (Goldberg, 2019; Smith et al., 2022; Ferguson et al., 2011; Leuschner, 2013). Buitenlandse literatuur gebruiken vaak het letterlijke vertaalde *'excessive violence'* om het geweld van politieagenten in Amerika op de zwarte bevolking te beschrijven (Goldberg, 2019). Het begrip excessief geweld wordt in de literatuur ook gebruikt bij jonge eenlingen die terreur zaaien (Ferguson et al., 2011). De verschillende toepassingen van het begrip excessief geweld in de literatuur lopen dus uiteen en zijn daarmee niet altijd relevant voor dit onderzoek.

De Nederlandse politie maakt op dit moment als één van de eersten gebruik van een eenduidige definitie van excessief geweld. De definitie van excessief geweld van de politie is als volgt: *'Instrumenteel extreem geweld, toegepast tegen personen en goederen alsmede de bedreiging daarmee. Gepleegd met een zwaar gewelddmiddel door een persoon uit een crimineel netwerk. Dit kennelijk met als oogmerk winstbejag en/of het in standhouden van een machtspositie'*. Deze definitie stelt specifieke voorwaarden aan een delict om te bepalen of het excessief geweld is. Voorwaarden zoals een extreem gebruik van geweld en het plegen van geweld met instrumentele doelen. Een andere voorwaarde is het lid zijn van een criminele organisatie. Dit zorgt ervoor dat het begrip in de praktijk moeilijk te toetsen is. Om dit te toetsen moet eerst worden vastgesteld wat een lidmaatschap betekent en vervolgens moet onderzocht worden wie wel of niet lid is van een criminele organisatie. De verschillende elementen van deze definitie worden aan de hand van de literatuur verder onderzocht en aangepast om zo tot een nieuwe definitie van excessief geweld te komen.

Op basis van de definitie van de politie, onderscheidt excessief geweld zich van geweld op de aspecten extreem en instrumenteel. Extreem jeugd geweld wordt op veel verschillende manieren gedefinieerd en kan afhankelijk zijn van verschillende contexten zoals, *'gang-related violence'* of *'organized crime'*. Het extreme aspect komt voor in de literatuur onder andere onder het begrip *'serious youth violence'*. Dit begrip wordt gebruikt om onderscheid te maken tussen geweldsdelicten als ruzies of vechtpartijen en zware mishandelingen of erger (Densley et al., 2020; Welsh et al., 2014).

'*Serious youth violence*' wordt als volgt gedefinieerd: '*any offence of most serious violence or weapon enabled crime, where the victim is aged 1-19 i.e. murder, manslaughter, rape, wounding with intent and causing grievous bodily harm.*' (HSCP, 2019). Extreem geweld is dus geweld waar sprake is van ernstige schade. Verder kent extreem geweld ook een mentaal aspect door het gebruik van een zwaar gewelddmiddel (Densley et al., 2020). Wanneer iemand met extreem geweld dreigt of het gebruikt, kan dat een grote angst opleveren bij het slachtoffer. In onderzoek van Weenink (2014) komt het mentale aspect van extreem geweld ook naar voren, maar dan vanuit het perspectief van de dader. Weenink (2014) stelt dat jongeren die extreem geweld plegen in een emotionele staat raken waarbij de jongeren zich volledig focussen op het vernietigen van een slachtoffer. Deze emotionele staat komt vaak voort uit sociale processen zoals vernedert te worden, de behoefte om 'zwakke' tegenstanders te willen domineren of door een sterke groepsdruk. Het extreme geweldsaspect van excessief geweld is dus geweld waarbij sprake is fysiek en daaruit volgend ook mentaal letsel bij het slachtoffer. Het extreme aspect kan worden gezien als buitenproportioneel.

Een ander belangrijk element van excessief geweld is het instrumentele aspect. Geweld kan buitenproportioneel zijn maar nog steeds een doel hebben (Weenink, 2014). Het geweld wordt dan niet alleen gebruikt om iemand uit te schakelen maar ook om angst te zaaien onder het slachtoffer, of vrienden van het slachtoffer, en om de positie binnen de groep te verbeteren (Weenink, 2014; De Cremer & Van Vugt, 1999). Uit onderzoek volgt dat in Nederland in sommige subculturen geweld wordt gebruikt om de status en het aanzien binnen de groep te verbeteren (Van Gestel, 2021; Fatsis, 2019). Naarmate het geweld extremer wordt, neemt de status en aanzien toe (Weenink, 2014; Fatsis, 2019). Excessief geweld hoeft niet fysiek te zijn. De doelen van excessief geweld, zoals het zaaien van angst, kunnen ook behaald worden door het gebruiken van extreem verbaal geweld en dreigementen of door materiele schade aan te brengen.

Een element van de definitie van de politie betreft de deelname aan een criminele organisatie. Op basis van de literatuur is het aannemelijk dat sommige jongeren excessief geweld plegen in naam of opdracht van een criminele organisatie (De Jong, 2022). In de werkelijkheid is het met politiedata echter moeilijk vast te stellen of iemand, met name een jongere, lid is van een criminele organisatie. Bovendien komt extreem en instrumenteel geweld ook voor onder jongeren die niet lid zijn van een criminele organisatie.

De definitie van excessief geweld in dit onderzoek wordt geformuleerd op basis van de definitie van de politie en de literatuur. De basis van deze definitie komt voort uit de bestaande definitie van excessief geweld door de politie. Uit de literatuur volgt dat veel van de elementen uit de definitie van de politie overgenomen kunnen worden. Excessief geweld heeft zowel een extreem aspect door de fysieke en mentale gevolgen voor het slachtoffer als een instrumenteel aspect door een enige vorm van winstbejag voor de dader. Vanwege de methodologische moeilijkheden en de beperkingen van het element 'lid van een criminele organisatie', wordt het element weggelaten in de definitie van excessief

geweld in dit onderzoek. De definitie van het begrip excessief geweld in dit onderzoek wordt vervolgens als volgt gedefinieerd: *Instrumenteel extreem geweld, of de dreiging daarmee, gepleegd door personen met gebruik van een zwaar gewelddmiddel.*

2.2 Jongeren

In dit onderzoek staat de bevolkingsgroep van jongeren centraal. Onder het begrip jongeren verstaat dit onderzoek alle personen tussen de 12 en 23 jaar. Deze ondergrens en bovengrens zijn gebaseerd op de leeftijden waarbij personen in Nederland strafrechtelijk vervolgd kunnen worden volgens het jeugdstrafrecht (Verweij et al., 2021). In 2014 is het adolescentenstrafrecht verruimd van 18 naar 23 om rekeningen te houden met jongvolwassenen die in de mentale en sociale-ontwikkelingsfase achterlopen op hun leeftijdsgenoten. De literatuur toont aan dat jongeren die excessief geweld plegen vaker te maken hebben met mentale en sociale problemen (Ogloff et al., 2007). Jongeren onder de leeftijd van 12 kunnen in Nederland niet strafrechtelijk vervolgd worden en komen daardoor ook niet voor in de data (Verweij et al., 2021).

2.3 Jeugd en Criminaliteit

De literatuur over criminaliteit biedt in dit onderzoek een goede start voor het begrijpen van de beweegredenen van jongeren om geweld te plegen. In deze paragraaf zullen meerdere sociologische en criminologische theorieën naar voren komen. Om inzicht te krijgen hoe excessieve geweldsdelicten zich ontwikkelen, is het eerst belangrijk om duidelijkheid te scheppen waarom jongeren crimineel gedrag vertonen.

Het aandeel jongeren dat geweld pleegt verschilt groot van het aandeel volwassenen dat geweld pleegt (Moffit, 1993). Jongeren vertonen relatief meer crimineel gedrag. Dit wordt de *'age-crime curve'* genoemd. Hiervoor zijn meerdere verklaringen. Veel jongeren zijn mentaal nog niet volledig ontwikkeld. Andere jongeren hebben daarentegen nog niet de leeftijd waarin ze als volwassen worden gezien door de wet maar voelen zich mentaal al wel volwassen. Dit kan frustraties opleveren en deze frustraties kunnen zich uiten in, soms delinquent, gedrag om hun eigen volwassenheid te bevestigen (Moffit, 1993; Matthews & Minton, 2017). Verder beschikken sommige jongeren over een lage zelfcontrole of mentale stoornissen (Gottfredson & Hirschi, 1990; Moffit, 1993; Ogloff et al., 2007). Jongeren met een lage zelfcontrole zijn vaak impulsiever en nemen meer risico's (Moffit, 1993). Dit komt voort uit verschillende factoren zoals de afwezigheid van een goede opvoeding of het ervaren van veel groepsdruk door vrienden op jonge leeftijd. Wanneer jongeren op een vroege leeftijd worden bloot gesteld aan geweld of misdaad dan vergroot dit de kans op delinquentie op latere leeftijd (Spano et al., 2012). Te veel blootstelling kan ontstaan wanneer een kind criminele ouders of vrienden heeft. Gottfredson & Hirschi (1990) tonen aan dat dit vooral gecombineerd met een lage zelfcontrole de kans vergroot op delinquentie. Ook voor jongeren met mentale stoornissen geldt dat de kans op

delinquentie groter is (Ogloff et al., 2007). Deze jongeren hebben moeite met het inleven in het leed van anderen of hebben moeite met het opvangen van bepaalde sociale signalen. Hierdoor voelen ze minder spijt voor de daden die ze hebben begaan en is een moreel kompas vaak afwezig. Jongeren lopen dus om verschillende redenen een groter risico op delinquentie dan volwassenen.

De ontwikkeling van jongeren is afhankelijk van hun omgeving (Moffit, 1993; Matthews & Minton, 2017). De aanwezigheid van sterke bindingen met familie en vrienden, maar ook sociale instituten zoals school of arbeid, bieden een sociaal vangnet voor jongeren om ze te beschermen tegen criminele verleidingen (Hirschi, 1969; Weerman, 1998). Een hechte relatie met de ouders of een toewijding aan een opleiding zorgt ervoor dat jongeren iets te verliezen hebben wanneer ze delinquent gedrag willen vertonen. Het aangaan van een sociale verbinding, bijvoorbeeld het vinden van een partner, is dan vaak ook de reden dat jonge delinquenten besluiten om te stoppen met de criminaliteit. Robert Agnew (1992) borduurt voort op het werk van Hirschi (1969) en stelt dat naast sociale bindingen, er spanningen bestaan die de kans op delinquentie kunnen vergroten. Spanningen zijn vaak sociaal of economisch van aard. Een voorbeeld van een spanning is dat jongeren status willen hebben. Status kunnen ze krijgen door een reputatie op te bouwen of door luxegoederen te bezitten (Angew, 1992) Jongeren die veel last hebben van deze spanningen vertonen eerder crimineel gedrag om van deze spanningen af te komen.

Sociologische en criminologische literatuur bieden een goed inzicht in waarom jongeren delinquent gedrag vertonen. Jongeren zijn meer beïnvloedbaar dan volwassenen (Spano et al., 2012). Ook voelen delinquente jongeren zich vaak niet geaccepteerd, worden ze blootgesteld aan agressie, hebben ze weinig binding met de omgeving en willen ze status vergaren (Moffit, 1993; Hirschi, 1990; Agnew, 1993). Deze theorieën bieden een goede verklaring waarom fenomenen als de verharding van het criminele circuit en de toenemende populariteit van drillrap kunnen leiden tot meer excessief geweld. Problematische jongeren met zwakke bindingen met de omgeving zullen eerder onderdeel gaan uitmaken van dergelijke fenomenen. Binnen criminele groepen of drillrapgroepen komen deze jongeren soortgelijke mensen tegen met veelal dezelfde normen en waarden. Om onderdeel hiervan uit te willen blijven maken of om te stijgen in aanzien, moeten jongeren keuzes maken waarbij ze mogelijk crimineel gedrag moeten gaan vertonen. Waarom deze keuzes in dit geval leidt tot het plegen van excessief geweld wordt in de volgende paragrafen behandeld.

2.4 Geweld in Nederland

Momenteel komt veel van het excessieve geweld uit de hoek van de criminele onderwereld (Van Gestel, 2021). De illegale drugsindustrie speelt hierbij een grote rol. De illegale drugsindustrie is in Nederland in de afgelopen jaren ver doorontwikkeld. Zo neemt het gemak waarmee criminelen bereid zijn om geweld te plegen toe. Waar vroeger liquidaties werden gebruikt als allerlaatste redmiddel, wordt tegenwoordig steeds vaker dodelijk geweld toegepast. Iemand die hier onder andere een grote rol in heeft gespeeld is Ridouan Taghi (Abraham & Spapens, 2021). Taghi is één van de kopstukken

van de zogenaamde moccromafia in Nederland, een criminele organisatie die voornamelijk handelt in drugs. Mede door criminele organisaties zoals die van Ridouan Taghi is de maatschappelijk ondermijning ten gevolge van de criminaliteit in Nederland toegenomen. In de laatste jaren zijn meerdere aanslagen gepleegd op personen die niet actief zijn in het criminele circuit.

Onderzoeksjournalist Peter R. de Vries en advocaat Derk Wiersum zijn bijvoorbeeld geliquideerd omdat zij voor hun werk betrokken waren bij de zaak van Taghi en daarmee verbonden waren met de criminele onderwereld. Criminelen plegen dergelijke daden steeds vaker in de openbaarheid om angst te zaaien onder andere mensen die zich bezighouden met het tegenwerken van deze criminelen (Van Gestel, 2021). Door angst te zaaien, worden belangrijke beroepen zoals, rechters, advocaten en journalisten meer beperkt in hun doen en laten. Liquidaties, of pogingen daartoe, worden vaker in de openbaarheid gepleegd waardoor de pakkans toeneemt. Criminelen kopstukken zijn echter bereid om hun eigen mensen als het ware op te offeren om zo de angstcultuur te vergroten (Van Gestel, 2021 Abraham & Spapens, 2021).

Naast een verharding van het criminele milieu in Nederland neemt de populariteit van de agressieve subcultuur drillrap toe in Nederland (Van der Laan, 2021). Drillrap komt oorspronkelijk uit de stad Chicago in de Verenigde Staten (Fatsis, 2019). De naam 'drill' komt van het geluid dat een automatisch vuurwapen maakt. Drillrap is een muziekvorm waar wapens en geweld verheerlijkt worden (Fatsis, 2019; Lynes et al., 2020). Drillrap is overgewaaid naar het Verenigd Koninkrijk en naar Nederland en heeft zich genesteld in meerdere jeugdgroepen. Dit zijn vooral jeugdgroepen bestaande uit jongeren uit arme sociaal-economische wijken die grotendeels bewoond worden door mensen met een migratieachtergrond (Fatsis, 2019). Door de agressieve aard van deze muziekstroming, wordt de mogelijke toename van excessief geweld onder jongeren vaak toegekend aan drillrap (Van Gestel, 2021).

Excessief geweld vindt echter niet alleen binnen de drillrapcultuur plaats. Jongeren buiten de drillrapcultuur nemen bepaalde gedragingen van de drillrapcultuur over, zoals het dragen van steekwapens (De Jong, 2021). Dat maakt drillrap een belangrijke fenomeen om naar te kijken om het excessieve geweld beter te begrijpen. Een inkijk in de drillrapcultuur biedt mogelijk verklaringen voor de culturele veranderingen die plaatsvinden waardoor de excessieve geweldsdelicten tegenwoordig vaker voorkomen (Lynes et al., 2020). Drillrap wordt gekenmerkt door 'Consumerism', een stroming waarbij geld moet worden verdiend om vervolgens uit te geven aan luxegoederen om status te vergaren (Fatsis, 2019; Lynes et al., 2020). De invloed van status kan een groot effect hebben op jongeren (Milinski, 2016). Een hoge status zorgt voor een sterke positie binnen de groep en een lage status kan zorgen voor onzekerheden en spanningen. Deze spanningen kunnen ertoe leiden dat jongeren crimineel gedrag vertonen om hun status te verhogen (Agnew, 1992).

2.5 Subculturen

Jongeren hebben verschillende redenen om deel te nemen aan een subcultuur (Jeong & Eamon, 2009). Jongeren die te maken hebben met een slechte of onveilige thuissituatie, komen vaker in de criminaliteit terecht. Het gevoel van afwijzing binnen de familie kan zorgen voor een lage zelfwaarde. Het toetreden tot een subcultuur kan het emotionele gat vullen dat deze lage zelfwaarde veroorzaakt. Binnen de subcultuur worden normen en waarden gedeeld waardoor jongeren zich meer geaccepteerd voelen. Een subcultuur ondersteunt niet alleen de emotionele behoeftes van een jongere maar ook de sociaal-economische behoeftes waar jongeren mee te maken krijgen (Hall, 1966). Jongeren die wonen in slechte wijken ervaren minder status en aanzien door de maatschappij en hebben vaak minder geld om aan hun behoeftes te kunnen voldoen (Agnew, 1992). Om deze spanningen te beperken nemen jongeren deel aan subculturen waar de jongeren deze spanningen delen en waar andere normen en waarden gelden dan in de maatschappij (Hall, 1966).

De relatie tussen subculturen en criminaliteit is in de literatuur uitgebreid behandeld. Een groot fundament is gelegd door de onderzoekers Franco Ferracuti en Marvin Wolfgang met hun boek *'The Subculture of Violence'* (1967). In hun boek wordt aangetoond dat in sommige subculturen meer misdaad wordt gepleegd dan in anderen. Subculturen vormen vaak een eigen set van normen en waarden. In sommige subculturen komen deze normen en waarden overeen met de acceptatie van geweld en misdaad. Ferracuti en Wolfgang (1967) omschrijven subculturen als een sociaal functionerende groep afwijkend van de maatschappij. Literatuur uit recentere jaren maken nog gebruik van de definitie van Ferracuti en Wolfgang (1967) en spreken van een 'cultuur binnen een cultuur' met afwijkende normen en waarden (Zhang et al., 2017; Hughes et al., 2022; Scott, 2019). Wanneer jongeren binnen hun subcultuur verder verwijderd staan van maatschappelijke waarden zoals religie, institutioneel vertrouwen en economisch aanzien, zijn ze eerder geneigd om vormen van misdaad te accepteren binnen de subcultuur (Zhang et al., 2017).

Dit verklaart waarom subculturen van jongeren met bijvoorbeeld migratieachtergronden en/of zwakke sociaal-economische posities eerder crimineel gedrag vertonen (Zhang et al., 2017; Scott, 2019; Ferracuti & Wolfgang, 1967). Jongeren met een migratieachtergrond leven vaak in slechtere economische situaties. In Nederland geldt bijvoorbeeld dat jongeren met een Islamitische migratieachtergrond een aanzienlijk grotere kans hebben om op te groeien in armoede dan mensen met een Westerse migratieachtergrond of mensen zonder een migratieachtergrond (Otten et al., 2021). Deze jongeren krijgen te maken met verschillende spanningen. Zo hangen deze jongeren een andere religie aan dan de Christelijke norm in Nederland en ervaren ze meer sociale en economische spanningen. Deze spanningen, gecombineerd met het deelnemen aan een subcultuur, kunnen leiden tot nieuwe normen en waarden binnen een subcultuur waarbij misdaad en geweld sneller geaccepteerd worden (Agnew, 1992; Ferracuti & Wolfgang, 1967).

Mensen hechten waarde aan een sociale identiteit en willen graag onderdeel uitmaken van een groep (De Cremer & Van Vugt, 1999). Wanneer jongeren enige sociale, culturele of economische

spanningen ervaren, kunnen ze kiezen om deze spanningen op te lossen via illegitieme manieren (Agnew, 1992). Jongeren hebben behoefte aan dure spullen en besluiten soms om deze te stelen omdat ze niet het geld bezitten om dit te betalen. Ook gebruiken jongeren sneller geweld wanneer ze zich niet geaccepteerd voelen door de maatschappij. Jongeren met een lagere vorm van zelfcontrole zullen nog eerder kiezen om dergelijke criminele uitingen te tonen (Moffit, 2001). Wanneer enkele jongeren binnen een subcultuur overgaan tot het plegen van criminaliteit, kan de rest het gaan zien als een geaccepteerde norm (Ferracuti & Wolfgang, 1967; De Cremer & Van Vugt, 1999). Jongeren in een subcultuur met een hoge zelfcontrole ervaren dezelfde spanningen als de jongeren met een lage zelfcontrole. Uit angst om buiten de groep te vallen, accepteren ook de jongeren met een hoge zelfcontrole toch de norm van misdaad binnen de groep en besluiten ze om ook over te gaan tot het plegen van misdaad. Agressieve subculturen zijn dus niet alleen een bron van het excessieve geweld maar ook een oorzaak voor de verspreiding ervan.

2.6 Locatie

Naarmate de stedelijkheid in een gebied toeneemt, neemt de criminaliteit ook toe (Meško, 2020; Cook & Winfield, 2015). Criminaliteit vindt vaker plaats in grote steden door de aanwezigheid van een hogere graad van werkloosheid, lagere sociale cohesie en problemen met huisvesting. In dorpen is de sociale cohesie sterk en daardoor de sociale controle ook. (Meško, 2020). Hierdoor wordt het moeilijker voor een persoon om crimineel gedrag te vertonen. Dit betekent niet dat misdaad niet voorkomt in niet-stedelijke gebieden. In deze gebieden komen vaak andere vormen van criminaliteit voor zoals huiselijk geweld of overlast door alcohol en drugs in plaats van bijvoorbeeld mishandelingen of ruzies in stedelijke gebieden. De verschillen van criminaliteit kunnen belangrijk zijn bij het ontwerpen van beleidsinterventies (Meško, 2020). In dit onderzoek wordt daarom ook onderzocht wat de verschillen in excessief geweld zijn per gebied op basis van stedelijkheid.

3. Methodologisch kader

In dit hoofdstuk worden de methodologische keuzes beschreven en verantwoord. Het hoofdstuk is opgedeeld in drie delen waar de dataverzameling, de variabelen en de analyse-opzet aan de orde komen.

3.1 Dataverzameling

Om de aard en omvang van excessief geweld in Noord-Nederland in kaart te brengen zijn veel data nodig. Eerder is benoemd dat excessief geweld met verschillende begrippen wordt omschreven. Daarom is het belangrijk om eerst een algemeen beeld te vormen over de beschikbare data om vervolgens de data zorgvuldig af te bakenen aan de hand van de definitie van excessief geweld. Op dit moment is de ontwikkeling van deze specifieke vorm van geweld nog niet duidelijk in beeld gebracht door organisaties en instanties als de politie en onderzoeksbureaus. Dit betekent dat er nog weinig bestaande data beschikbaar zijn die zich richten op dit fenomeen. De data in dit onderzoek zijn verzameld op basis van een analyse van verschillende bestaande databronnen binnen de politie. De data uit deze bronnen betreffen door de politie geregistreerde criminaliteit. Op basis van een grote hoeveelheid kwalitatieve data bestaande uit rapporten, verhoren en aangiftes is een kwantitatieve dataset tot stand gekomen. Dit betekent dat de data een mate van subjectiviteit kent. De mogelijke gevolgen van deze subjectiviteit worden in de discussie verder behandeld. De data komen uiteindelijk voort uit een zelfgemaakte query (zoekopdracht) waarmee alle data in één keer zijn verzameld.

3.1.1 Databronnen

Het is belangrijk om eerst vast te stellen welke data nodig zijn om de onderzoeksvraag en deelvragen te beantwoorden. In het begin van het dataverzamelingsproces zijn daarom meerdere gesprekken gevoerd met ervaringsdeskundigen binnen de politie. Op basis van deze gesprekken is vastgesteld welke data relevant zijn om de aard en omvang in kaart te brengen en met welke bronnen van de politie deze informatie kan worden verzameld. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de volgende drie politiestructuren: Amazone, BlueSpot Monitor en Blueview 4.0.

Het programma Amazone wordt binnen de politie gebruikt om groepen mensen samen te voegen onder één of meerdere noemers. Enkele voorbeelden hiervan zijn: leden van criminele motorbendes, illegale drugsnetwerken of groepen overlastgevende jeugd. Amazone wordt gebruikt om deze groepen op een overzichtelijke manier te monitoren. In de Amazone-lijsten van de politie Noord-Nederland staan meerdere jeugdgroepen. Voor sommige van deze jeugdgroepen staat genoteerd in welke context deze groepen voorkomen. Zo staan sommige jeugdgroepen genoteerd als gerelateerd aan drillrap, voetbalgeweld of motorbendes. Voor dit onderzoek is Amazone gebruikt om meer inzicht te krijgen in de bestaande informatie over jeugdgroepen die mogelijk excessief geweld plegen. Door

inzicht te krijgen in de bestaande kennis bij de politie, kan beter worden vastgesteld welke data al beschikbaar zijn en welke data nog handmatig moeten worden verzameld.

Het tweede programma dat is gebruikt is BlueSpot Monitor. Dit programma komt veel overeen met het programma Amazone. Met behulp van BlueSpot Monitor is het mogelijk om, in plaats van op groepen, de focus te richten op individuen. Met behulp van identificatienummers kan informatie over individuen worden opgevraagd. BlueSpot Monitor levert onder andere het aantal antecedenten op, met wie de delicten zijn gepleegd en welke soorten delicten zijn gepleegd. BlueSpot Monitor is gebruikt voor het tussentijds evalueren van de gebruikte zoekopdracht om data te verzamelen. Zo komen tijdens het bestuderen van de data jongeren in beeld die meer delicten plegen dan andere jongeren. Deze jongeren zijn met behulp van BlueSpot Monitor verder onderzocht om via de antecedenten andere delicten te vinden die mogelijk te maken hebben met excessief geweld.

Het derde en veruit belangrijkste programma dat is gebruikt voor de dataverzameling is het politiesysteem Blueview 4.0. Blueview 4.0 wordt gebruikt voor toegang tot de Basisvoorziening Handhaving (BVH). BVH is een registratiesysteem waarin de Nederlandse politie alle incidenten, aangiftes en relevante documenten opneemt. Zodra een delict heeft plaatsgevonden en de politie hierbij betrokken is geweest, wordt het genoteerd in BVH. BVH biedt een goed zicht op alle delicten die hebben plaatsgevonden in Nederland en ter kennis van de politie zijn gekomen. In BVH worden ook relevante documenten toegevoegd zoals proces-verbalen van getuigenverklaringen, verhoren van slachtoffers, daders en betrokkenen of achtergrondinformatie. Dit maakt BVH een geschikt systeem om de instrumentele kant van excessief geweld te onderzoeken. In deze documenten geven de betrokkenen naar eigen zeggen aan waarom het delict heeft plaatsgevonden. Met behulp van een query (zoekopdracht) kan informatie worden opgevraagd uit BVH. BVH biedt vele mogelijkheden om de query aan te passen waardoor de resultaten van de query relevanter worden. Aan de query kunnen bijvoorbeeld begrippen worden toegevoegd. De query zoekt vervolgens in BVH op documenten waarin dit begrip voorkomt. De query kan ook zodanig worden aangepast dat de query onderscheid maakt tussen verschillende persoons- of systeemkenmerken. In tabel 1 in bijlage I staan enkele van deze belangrijke functies.

3.1.2 Query

Om de juiste data te verzamelen zijn meerdere query's geformuleerd. Bij het registreren van delicten in BVH maakt de politie gebruik van codes. Deze codes worden maatschappelijke klassen genoemd en worden gebruikt om snel bepaalde delicten te kunnen zoeken. Een delict waarbij jeugd overlast veroorzaakt krijgt bijvoorbeeld de code E35. Onder één registratie kunnen meerdere maatschappelijke klassen vallen. Een simpele query is opgesteld om te kijken welke data dit oplevert. Dit is de volgende query: *(geweld OR mishandeling) AND (kind OR jongere OR jongeren OR jeugd)*. De query is gecombineerd met de volgende maatschappelijke klassen om zo onderscheid te maken in het soort delicten: E10|E11|E15|E35|F12|F540|F542|F550|F551|F70|F72|I8. In tabel 2 in bijlage I staan alle gebruikte maatschappelijke klassen vermeld met een bijbehorende omschrijving. Door een simpele query te gebruiken, levert Blueview 4.0 grote hoeveelheden data op. Veel van deze data zijn niet bruikbaar of niet relevant voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag.

Door de registraties te lezen komen nieuwe trefwoorden naar voren die relevant kunnen zijn, maar ook trefwoorden die uiteindelijk te breed zijn. Ook is besloten om meer gebruik te maken van de opties die Blueview 4.0 aanbiedt. Zo is in latere versies van de query een leeftijdsgrens toegevoegd van 12 tot 23 jaar. Dit betekent dat alleen registraties naar voren komen wanneer een persoon tussen de 12 en 23 jaar op enige manier bij het delict betrokken is. Vervolgens is met de optie 'locatie' gesorteerd op de regio Noord-Nederland (Groningen, Friesland en Drenthe) en met de optie 'systeem' is gesorteerd op alleen registraties die voorkomen in BVH. Door de registraties te lezen werd duidelijk dat het gebruik van maatschappelijke klassen de query beperkt. Het fenomeen excessief geweld is binnen de politie nog niet zo ver ontwikkeld dat hiervoor specifieke maatschappelijke klassen zijn geformuleerd. De huidige bestaande maatschappelijke klassen zijn op dit moment te breed geformuleerd om het onderwerp excessief geweld in beeld te krijgen. In tabel 1 worden drie tussentijdse query's beschreven met het aantal opgeleverde registraties en omschrijving. Uiteindelijk is de volgende query tot stand gekomen: *(bende OR jeugdbende OR jeugdgroep OR hangjongeren OR drill* OR dril*) AND (geweld OR excessief geweld OR mishandeling OR vechten OR knokken OR matten OR bedreigen OR bedreig OR moord OR dood OR doden) AND (steken OR steek OR mes OR messen OR wapen OR pistool OR geweer OR schietpartij)*. Bij deze query zijn de volgende opties geselecteerd: Leeftijd 12 tot en met 23 jaar, locatie Noord-Nederland, systeem BVH. Deze query levert 689 hits op.

De uiteindelijke query is gebaseerd op de verschillende elementen van de definitie van excessief geweld gebruikt in dit onderzoek. Ten eerste is het element 'instrumenteel geweld' gebruikt in de query. Dit is een moeilijk element om data over te verzamelen aangezien de instrumentele doelen van excessieve geweldsplegers ver uiteen kunnen lopen. Uit de literatuur over excessief geweld in Nederland blijkt dat excessief geweld in de meeste gevallen in een groepsverband voorkomen (De Jong, 2021). Excessief geweld kan echter ook in één op één situatie plaatsvinden. In deze situaties ligt de oorzaak alsnog vaak bij een groepsconflict. In deze gevallen wordt het excessieve geweld gepleegd

in naam van een groep of in opdracht van een groep. Verder wordt vaak in de politieregistraties vermeld of in deze gevallen van excessief geweld, de verdachte wel of niet deel uitmaakt van een jeugdgroep. Ten tweede is het gebruik van extreem geweld meegenomen. Hiervoor is gekeken naar de varianten van het begrip geweld zoals mishandeling, vechten of moord. Bepaalde begrippen zoals ‘ruzie’ gaven te veel niet relevante registraties en zijn daarom niet meegenomen. Ten slotte is het element ‘zwaar gewelddmiddel’ gebruikt in de query. Ook voor dit element zijn veel verschillende begrippen onderzocht. Ondanks de afwezigheid van een begrip over zinloos geweld of ander geweld zonder wapens, worden deze registraties wel meegenomen in de verzamelde data. In de registraties van zinloos geweld wordt namelijk vrijwel altijd een melding gedaan over de aan- of afwezigheid van een mogelijk wapen.

Tabel 1: Beschrijving tussentijdse query's

Zoekopdracht	Hits	Opmerking
Leeftijd: Leeftijd 12 t/m 23 Incident code: E10 E11 E15 E35 F12 F540 F542 F550 F551 F70 F72 I8 Vrije tekst: (mishandeling OR geweld) AND (jeugd OR jongere OR jongeren OR kind OR kinderen) Locatie: Noord-Nederland Systeem: BVH	8.498 hits	In mutaties overlast jeugd komt vaak de vraag terug of geweld is gebruikt. Alle meldingen overlast door jeugd komen hier bij. De vele maatschappelijke klassen codes zijn interessant maar leveren nog te veel extra informatie.
Leeftijd: Leeftijd 12 t/m 23 Incident code: E10 E11 E15 F551 Vrije tekst: (mishandeling OR geweld) AND (jeugd OR jongere OR jongeren OR kind OR kinderen) Locatie: Noord-Nederland Systeem: BVH	1.233 hits	Het verminderen van de maatschappelijke klassen levert nog niet een gewenst resultaat op. Zo zorgt F551 voor veel zaken als huiselijk geweld en door E15 komen veel registraties betreffend opstootjes.
Leeftijd: Leeftijd 12 t/m 23 Incident code: Vrije tekst: (bende OR jeugdbende OR jeugdgroep OR hangjongeren OR drill* OR dril*) AND (geweld OR excessief geweld OR mishandeling OR vechten OR knokken OR matten OR bedreigen OR bedreig OR moord OR dood OR doden) AND (steken OR steek OR mes OR messen OR wapen OR pistool OR geweer OR schietpartij)	987 hits	Na veel proberen is dit een zoekopdracht die al zeer goed is maar nog niet perfect. Om een poging te wagen om het excessieve aspect van geweld te onderscheiden is de modus operandi toegevoegd.

3.1.3 Dataset

De registraties die voortkomen uit de query zijn overgezet naar een Excel databestand. De query levert in totaal 686 registraties op. Een registratie bevat veel en uiteenlopende informatie. Voordat de registraties zijn overgezet is daarom vastgesteld welke informatie meegenomen wordt naar Excel. De

volgende variabelen zijn overgenomen: Registratienummer, Registratiedatum, Rol incident, Leeftijd ten tijde van registratie en Voorval woonplaats.

In dit onderzoek gaat het over delicten gepleegd door personen. Daarom is het belangrijk om te weten hoeveel personen bij elk delict betrokken zijn. Onder één delict kunnen namelijk meerdere daders, slachtoffers, betrokkenen of andere personen voorgekomen. Aan de 686 registraties zijn in totaal 2890 jongeren gekoppeld. Om onderscheid te maken tussen de geregistreerde delicten en de betrokken personen is de dataset opgesplitst in twee aparte datasets. Dataset I (registratiedataset) bevat informatie over de geregistreerde delicten en dataset II (personendataset) bevat informatie over de personen gekoppeld aan de geregistreerde delicten.

Vervolgens worden de nieuwe datasets gecontroleerd op missende waarden en niet relevante registraties. Registraties met missende waarden worden alleen verwijderd wanneer alle variabelen ontbreken behalve het registratienummer en de registratiedatum. Het is mogelijk dat aan een registratie geen verdachten zijn gekoppeld, maar alleen een locatie en een beschrijving van het voorval. Het is namelijk niet altijd duidelijk wie de verdachte is. Soms is er te weinig bewijs om een persoon als verdachte aan te geven of soms wil het slachtoffer niet aangeven wie de dader is. Desondanks zijn deze registraties nog steeds relevant voor het in beeld brengen van de aard en omvang van excessief geweld. Voor de analyses kunnen de populaties verschillen afhankelijk van de gebruikte variabelen, dit wordt later per analyses aangegeven. Verder blijken sommige registraties ‘lege’ registraties te zijn. Dit zijn registraties met weinig informatie en zijn registraties die dicht bij de verloopwaarde van vijf jaar zaten. Deze registraties zijn vaak handmatig door de politie al leeggemaakt of gearchiveerd omdat ze na vijf jaar automatisch worden verwijderd door het systeem. Ten slotte komen sommige registraties twee of meerdere keren voor in de datasets onder verschillende registratienummers. Voor deze registraties worden de dubbele registraties, op één na, verwijderd. Uiteindelijk blijven er 517 unieke registraties over.

Naast de bestaande variabelen zijn nog extra variabelen aangemaakt om de onderzoeksvraag beter te kunnen beantwoorden. Informatie uit proces-verbalen kunnen namelijk niet automatisch overgezet worden tot een variabele in Excel. Daarom zijn alle bestanden die hangen aan de 517 unieke registraties doorgelezen om te onderzoeken welke informatie handmatig moet worden overgezet. De volgende variabelen zijn handmatig toegevoegd aan de datasets: Provincie, Ernstscore Excessief Gewelddelict (EEG), Soort Delict (classificering van voorvallen) en Beschrijving EEG 3 (samenvatting van voorval bij excessieve gewelddelicten met een ernstscore van 3).

De variabele EEG beschrijft de ernstscore van een excessief gewelddelict. De variabele loopt van 1 tot en met 3 waar een hogere score staat voor een ernstiger voorgevallen delict. Deze variabele wordt verder behandeld in de volgende paragraaf. Voor sommige registraties bleek het voorgevallen delict geen excessief gewelddelict te zijn. Een score op EEG van 1 tot en met 3 is daarom niet gepast voor deze registraties. Een excessief geweldloze registratie krijgt daarom de score van 0 op EEG. Registraties met een score van 0 op EEG komen voort uit de query doordat bijvoorbeeld jongeren uit

drillrapgroepen of andere jeugdgroepen te maken krijgen met zaken als huiselijk geweld. De registraties met een ernstscore van 0 zijn verwijderd uit de dataset. De registratiedataset houdt daarmee 284 unieke registraties over. Dezelfde stappen zijn genomen voor de personendataset. De personendataset houdt uiteindelijk 197 unieke verdachten over.

3.2 Variabelen

In deze paragraaf worden de verschillende variabelen beschreven. Naast het toevoegen van nieuwe variabelen zijn ook aanpassingen gemaakt aan de geautomatiseerde variabelen. De uiteindelijke lijst met variabelen en bijbehorende data zijn overgezet naar het statistiekprogramma SPSS. De lijst met alle variabelen en coderingen staan vermeld in bijlage V. De stappen die in de volgende paragraaf worden genomen, zijn genomen voor zowel de registratiedataset als de personendataset tenzij het anders wordt vermeld.

3.2.1 Variabelen kenmerken

Ten eerste de variabele registratienummer. Deze variabele bevat gevoelige informatie. De politie kent aan elke zaak in BVH een uniek identificatienummer toe. Aan de hand van dit identificatienummer is binnen BVH gevoelige informatie terug te vinden zoals naam, BSN-nummer of woonplaats. De registratienummers zijn lange codes en bevatten chronologische informatie waardoor een nieuwe registratie altijd een hogere code heeft dan een oude registratie. Deze variabele is zowel versimpeld als geanonimiseerd door een eigen nummering toe te kennen op basis van de chronologische volgorde. Deze variabele in de registratiedataset loopt van 1 tot en met 284 waarbij 1 staat voor de meest recente registratie en 284 voor de oudste registratie in de datasets.

De tweede variabele is de variabele registratiedatum. Deze variabele is opgesplitst in twee nieuwe variabelen waarbij één variabele staat voor de maand waarin de registratie is opgenomen en de andere variabele staat voor het jaar waarin de registratie is opgenomen. De variabele maand loopt van 1 tot en met 12 en de variabele jaar van 2018 tot en met 2023.

Ten derde is de variabele ‘rol incident’ overgenomen. De politie registreert van elke betrokken persoon welke rol deze persoon heeft gespeeld bij het delict. De aard van de dataset zorgt ervoor dat per registratie maar één persoon gekoppeld kan worden en dus ook maar één rol. Zoals eerder beschreven is daarom een aparte dataset ontwikkeld waarin alle personen gekoppeld aan alle registraties vermeld staan. Voor de personen in de personendataset is de variabele rol aangevuld op basis van de rol die de politie heeft toegekend aan de personen. De mogelijke rollen die een persoon kan hebben zijn als volgt: Aandacht persoon, Aangever, Betrokkene, Getuige, Hulpbehoevend, Melder, Slachtoffer, Slachtofferhulp, Tenaamgestelde, Terecht, Verdachte, Vermist. Om de deelvragen te beantwoorden wordt gekeken naar de daders van delicten. Daarom wordt de dataset met personen gefilterd op de rol van verdachte. Aan sommige registraties zijn geen personen gekoppeld, deze

worden verwijderd. In totaal zijn er 165 unieke registraties waar tenminste 1 verdachte aan is gekoppeld. Het totaal aantal unieke verdachten gekoppeld aan deze registraties ligt op 197.

De vierde variabele is de variabele leeftijd. De variabele leeftijd loopt van 12 tot en met 23 jaar. Deze variabele is toegevoegd in de personendataset. Voor deze variabele is de leeftijd genomen van de verdachten ten tijde van het voorval.

De laatste stap betreft het vaststellen van de variabelen met betrekking tot locatie. Om de locatie vast te stellen waar het voorval heeft plaatsgevonden wordt gebruik gemaakt van twee variabelen. De bestaande variabele Voorval woonplaats wordt gebruikt om een inzage te krijgen in welke dorpen en steden excessief geweld voorkomt. Het onderscheidt in de omvang van een woonplaats wordt gemaakt door de stedelijkheid vast te stellen. De data zijn verkregen door gebruik te maken van openbare data van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het CBS beschikt niet over de data per woonplaats maar wel per gemeente. Daarom is voor alle woonplaatsen vastgesteld bij welke gemeente het hoort en is vervolgens de bijbehorende omgevingsadressendichtheid genoteerd. Het CBS gebruikt de omgevingsadressendichtheid om de stedelijkheid vast te stellen. Deze informatie is omgezet naar een variabele die de mate van stedelijkheid in kaart brengt. De variabele adressendichtheid loopt van 1 tot en met 5 waarbij een 1 staat voor niet stedelijk, een 2 voor weinig stedelijk, een 3 voor matig stedelijk, een 4 voor sterk stedelijk en een 5 voor zeer sterk stedelijk. Om nog een niveau hoger te kijken is een variabele aangemaakt genaamd Provincie. De variabele is tot stand gekomen door de dorpen en steden toe te schrijven aan de juiste provincie op basis van openbare data van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

3.2.2 Variabelen excessief geweld

De laatste drie variabelen zijn handmatig ingevoerd en hebben te maken met het excessieve geweldsaspect van het voorval. De variabele EEG beschrijft de ernstscore van een excessief geweldsdelict. Een registratie krijgt een score van 1 tot en met 3. Bij een registratie met de score 1 heeft een dreiging *van* excessief geweld plaatsgevonden. Het gaat hier om delicten waar potentieel excessief geweld had kunnen plaatsvinden. Enkele voorbeelden hiervan zijn delicten waarbij jongeren zorgen voor overlast en waarbij wapens zijn aangetroffen tijdens een controle door de politie. Een ander voorbeeld is delicten waarbij drillrap groepen of andere jongerengroepen in een non-fysiek conflict met elkaar raken. Bij registraties met een score van 2 is er een daadwerkelijke dreiging *met* excessief geweld. Het gaat hier om delicten waarbij jongeren met wapens in de openbaarheid treden of op een andere manier een serieuze dreiging van excessief geweld uiten. Bij een registratie met een score van 3 op EEG heeft een zwaar excessief geweldsdelict plaatsgevonden waar sprake is van lichamelijk letsel of materiele schade. Enkele voorbeelden hiervan zijn steekpartijen, schietpartijen en aanslagen door middel van brandstichting.

Vervolgens is een variabele aangemaakt genaamd 'Soort Delict'. Deze variabele omschrijft in één of twee woorden welk delict heeft plaatsgevonden. Met behulp van deze variabele wordt dus

vastgesteld welke excessieve geweldsdelicten voorkomen in Noord-Nederland. Sommige delicten hebben een overlappend thema. Delicten als een straatroof en een winkeldiefstal zijn beide delicten waarbij goederen worden gestolen. Delicten die erg overeenkomen zijn daarom samengevoegd in een overkoepelend thema. Op deze manier wordt het totale aantal delicten overzichtelijk gehouden. In bijlage II worden alle soorten delicten en de thema's waar ze onder vallen uitvoerig behandeld. Ten slotte is een variabele aangemaakt genaamd 'Beschrijving EEG 3'. Deze variabele geeft een korte beschrijving weer van de achtergrond waarom een registratie met een score van 3 op EEG heeft plaatsgevonden op basis van de documenten die in BVH aan de registratie gekoppeld zijn. Deze variabele is aangemaakt om inzicht te krijgen in de motivatie waarom excessief geweld plaatsvindt en om te achterhalen in welke context dit voorval heeft plaatsgevonden.

3.3 Analyseopzet

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag en deelvragen is gebruik gemaakt van twee softwareprogramma's, namelijk Excel en SPSS. Verder wordt tijdens de analyses gebruik gemaakt van twee datasets. De registratiedataset betreft de data met het aantal politieregistraties en personendataset betreft de data met het aantal verdachten. De eerste deelvraag *'Is excessief geweld, gepleegd door jongeren, in alle drie de noordelijke provincies in gelijke mate toegenomen?'* en de tweede deelvraag *'Waar vindt excessief geweld in Noord-Nederland plaats?'* vereisen beide informatie over de locatie van het voorval en richten zich op het ontdekken van mogelijke trends. Deze deelvragen worden beantwoord op basis van kwantitatieve data uit de registratiedataset. Om de deelvragen te beantwoorden, worden frequentietabellen gemaakt en statistische toetsten uitgevoerd. Allereerst wordt een One-Way-ANOVA analyse uitgevoerd om te onderzoeken of de gemiddelde mate van excessief geweld verschilt per jaar. Vervolgens wordt met behulp van een chi-kwadraat toets gecontroleerd of de frequentie van registraties verschilt per kwartaal. Als excessief geweld bijvoorbeeld onderhevig is aan bepaalde trends dan kan beleid hier op worden aangepast door mogelijke interventies intensiever te laten plaatsvinden in bepaalde periodes. Na het onderzoeken van de frequentie en de tijden van delicten wordt ook gekeken naar de plaats van het voorval. Om te onderzoeken of het aantal registraties in elke provincie gelijk is, wordt een chi-kwadraat toets uitgevoerd. Daarna wordt met behulp van een One-Way-ANOVA analyse onderzocht of de gemiddelde mate van excessief geweld verschilt per provincie. Met behulp van een frequentietabel wordt op een lager niveau, namelijk woonplaats, in kaart gebracht in welke steden of dorpen excessief geweld voorkomt. De relatie tussen woonplaats en mate van excessief geweld wordt verder onderzocht door enkele analyses uit te voeren wat betreft de stedelijkheid. Een frequentietabel en chi-kwadraat toets worden gebruikt om de verhouding te onderzoeken tussen de mate van stedelijkheid en het aantal delicten. Verder wordt een frequentietabel opgesteld met de leeftijden van de verdachten en wordt een One-Way-ANOVA analyse uitgevoerd om te onderzoeken of de leeftijden verschillen per jaar. De analyses over leeftijd worden uitgevoerd om een beter inzicht te krijgen in de personen die mogelijk excessief geweld plegen. Door

zicht te krijgen op de leeftijd kan vastgesteld worden of de daders bijvoorbeeld steeds jonger worden. Ten slotte wordt een Pearson correlatie gebruikt om de relatie te onderzoeken tussen de mate van stedelijkheid en de mate van excessief geweld.

De derde deelvraag luidt: “*Welke ontwikkelingen zijn in de afgelopen vijf jaar te vinden in de verschillende soorten excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland?*”. Deze deelvraag wordt beantwoord op basis van kwalitatieve en kwantitatieve data uit de registratiedataset en de personendataset. Om deze deelvraag te beantwoorden, wordt gebruik gemaakt van de variabele ‘Soort Delict’. De variabele wordt met frequentietabellen gekoppeld aan de andere variabelen om in kaart te brengen welke soorten delicten voorkomen onder welke omstandigheden. Op deze manier kan onderzocht worden welke soorten delicten het meest voorkomen en wat de ontwikkelingen zijn in de soorten delicten.

Voor de laatste deelvraag “*In welke context vinden excessieve geweldsdelicten gepleegd door jongeren in Noord-Nederland plaats en maken de daders deel uit van subculturen?*” wordt gebruik gemaakt van de vele documenten die aanhangen aan de registraties die een 3 score op de variabele EEG. Dit gaat om in totaal 45 registraties. Documenten zoals aangiftes, getuigschriften, analyses en aantekeningen worden geanalyseerd. Vervolgens wordt voor deze documenten een thematische analyse uitgevoerd. Omdat aan deze registraties zoveel documenten hangen, worden de strekkingen uit elk document samengevat op basis van de verschillende perspectieven aanwezig in de documenten. De samenvattingen worden inductief gecodeerd. De thema’s waarvoor gecodeerd gaat worden, worden opgesteld tijdens het bestuderen van de documenten. Tijdens het coderen ligt de focus op het vinden van context om de verschillende delicten te verklaren. De resultaten van de thematische analyse worden vervolgens behandeld aan de hand van citaten uit de samenvattingen.

4. Resultaten

Om de aard en omvang van excessieve geweldsdelicten onder de jeugd in Noord-Nederland in kaart te brengen, is onderzoek gedaan naar verschillende aspecten. Zo zijn de ontwikkelingen van excessief geweld in de afgelopen vijf jaar onderzocht. Verder is gekeken waar in Noord-Nederland het excessieve geweld plaatsvindt. Ten slotte zijn de verschillende soorten excessieve geweldsdelicten behandeld en is onderzocht wat de context achter de excessieve geweldsdelicten is.

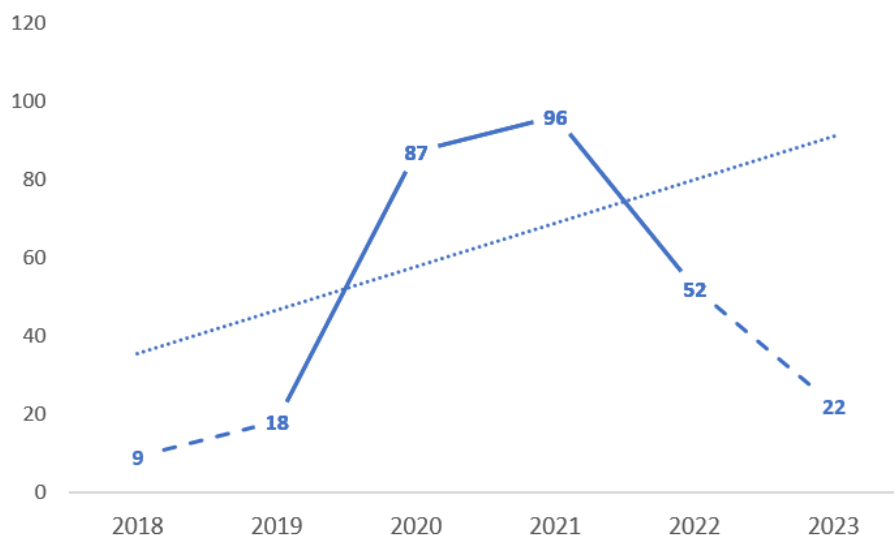
4.1 Trend

Om te beginnen is onderzocht hoe excessief geweld in Noord-Nederland zich in de afgelopen vijf jaar heeft ontwikkeld. Om dit te onderzoeken, is gekeken naar de verschillen in het aantal registraties en de ernst van de registraties per jaar en maand.

4.1.1 Aantal registraties per jaar

In figuur 1 is het aantal registraties per jaar weergegeven. De jaren 2018 en 2023 zijn geen volledige jaren. Voor het jaar 2018 ontbreken de maanden januari en februari en voor het jaar 2023 ontbreken de maanden april tot en met december. De focus in het bespreken van de resultaten ligt op de jaren 2019 tot en met 2022, maar de jaren 2018 en 2023 bevatten alsnog nuttige informatie die niet weggelaten worden. Zo valt in figuur 1 op dat in de eerste drie maanden van 2023 al meer registraties genoteerd staan dan in de laatste tien maanden van 2018 en het gehele jaar 2019. Een vroege constatering van deze cijfers door de politie zou tot zorgen kunnen leiden. In figuur 1 is een piek te zien in de jaren 2020 en 2021. De reden voor deze piek is op dit moment niet bekend. Het is mogelijk dat in deze periode door een groeiende aandacht van de media er ook meer politie-aandacht kwam voor excessieve geweldsdelicten. Het gevolg van deze extra politie-aandacht en mogelijke andere oorzaken worden in de discussie verder behandeld.

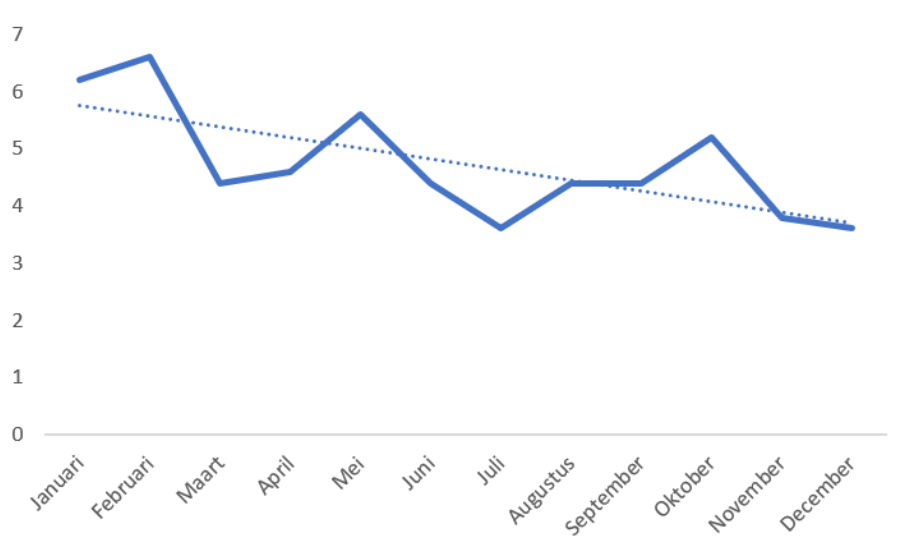
Figuur 1: Aantal registraties van excessief geweld per jaar (N=284)

Met behulp van een chi-kwadraat toets is onderzocht of het aantal registraties in de jaren 2019 tot en met 2022 significant verschilt. Het verwachte aantal registraties per jaar ligt rond de 63. Dit geeft het gemiddelde aantal registraties aan wanneer er geen verschillen zijn per jaar. De chi-kwadraat toets toont een significant verschil aan ten opzichte van de verwachte waarde ($X^2(5, N = 253) = 60,2; p < 0,001$). Dit betekent dat het aantal registraties per jaar significant verschilt. In figuur 1 is een trendlijn weergegeven op basis van de gegevens 2019 tot en met 2022 van de jaarlijkse verschillen in het aantal registraties van excessieve geweldsdelicten. In de figuur valt te zien dat dit verschil een kleine stijging betreft van het aantal registraties sinds 2018. Het aantal registraties van excessief geweld is in de laatste vijf jaar ten opzichte van 2018 toegenomen.

Vervolgens is onderzocht of er niet alleen verschillen zijn in het aantal registraties tussen de jaren, maar ook of er verschillen zijn in de jaren zelf. Het verwachte aantal registraties per maand ligt rond de 6. Dit geeft het aantal registraties weer wanneer er geen verschillen zijn in het aantal registraties per maand. De chi-kwadraat toets geeft aan dat het aantal registraties per maand niet significant verschilt ($X^2(11, N = 284) = 11,1; p = 0,435$). De data in dit onderzoek bieden onvoldoende ondersteuning voor de veronderstelling dat het aantal registraties per maand verschilt. In figuur 2 worden de gemiddelde aantallen registraties per maand weergegeven. Dit gemiddelde is tot stand gekomen op basis van de beschikbare jaren voor elke maand. Het valt op dat in het begin van een jaar gemiddeld meer registraties voorkomen dan aan het einde van een jaar. Tabel 16 in bijlage III geeft op aanvulling van figuur 2 het gemiddelde aantal maandelijks registraties per jaar weer. De data in dit onderzoek bieden echter onvoldoende ondersteuning om te stellen dat in het begin van een jaar significant meer registraties voorkomen.

Figuur 2: Gemiddeld aantal registraties van excessief geweld per maand (N=284)

4.1.2 Ernst van de geregistreerde delicten

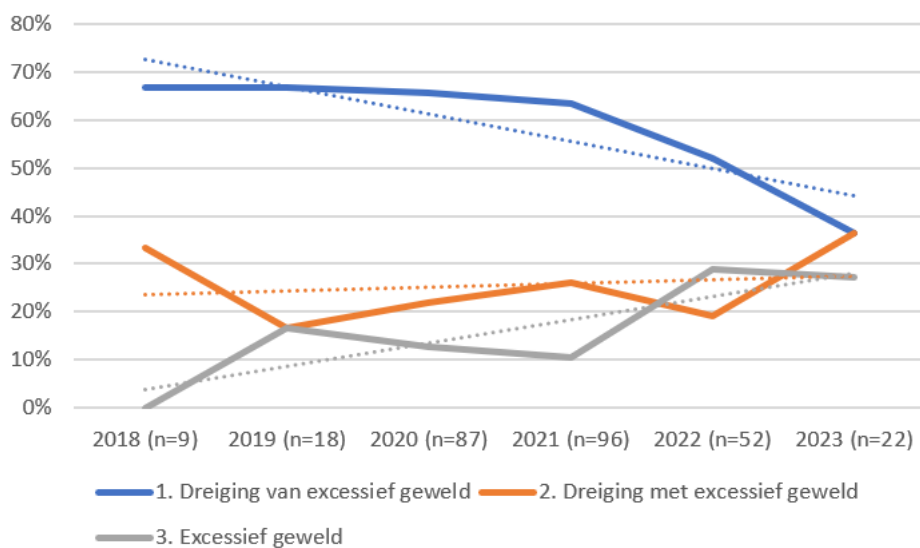
De data tonen aan dat het aantal registraties in de laatste vijf jaar ten opzichte van het jaar 2018 toeneemt. Om een beter beeld te krijgen in de excessieve geweldsdelicten gepleegd door jongeren is ook onderzocht of de ernst van de geregistreerde delicten toeneemt. De geregistreerde delicten zijn daarom geanalyseerd op basis van de mate van excessief geweld. Een registratie kan een ernstscore hebben op excessief geweld (EEG) van 1 tot en met 3. In tabel 2 staan de waardes van de ernstscores die een gemiddelde excessief geweldsdelict in elk jaar scoort. Naarmate deze waardes hoger worden, komen in dat jaar relatief meer excessieve geweldsdelicten voor met een hoge ernstscore van excessief geweld. Zo scoort een gemiddelde registratie in 2019 bijvoorbeeld 1,50 op de ernst van een excessief geweldsdelict en 1,77 in 2022. Dit betekent dat in 2022 relatief meer registraties voorkomen met een hoge ernstscore van excessief geweld dan in 2019. Uit een One-Way-ANOVA toets volgt dat door de jaren heen de gemiddelde score op de mate van excessief geweld per registratie significant hoger wordt ($F(5) = 2,529$; $p = 0,029$). De geregistreerde delicten in 2022 zijn dus gemiddeld genomen ernstiger in de mate van excessief geweld dan de geregistreerde delicten in 2019.

Tabel 2: Gemiddelde jaarlijkse ernstscore per geregistreerd delict (N=284)

	Gemiddelde (Standaarddeviatie)	95% Betrouwbaarheidsinterval		n
		Ondergrens	Bovengrens	
2018	1,33 (0,50)	0,95	1,72	9
2019	1,50 (0,79)	1,11	1,89	18
2020	1,47 (0,71)	1,32	1,62	87
2021	1,47 (0,68)	1,33	1,61	96
2022	1,77 (0,88)	1,53	2,01	52
2023	1,91 (0,81)	1,55	2,27	22
Totaal	1,56 (0,75)	1,47	1,64	284

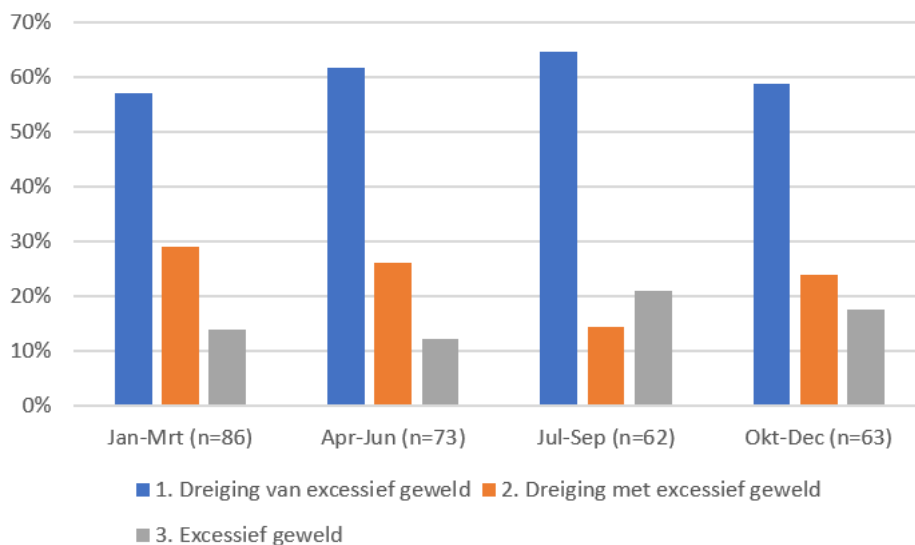
In figuur 3 is weergegeven wat de verdeling is per jaar van het aandeel excessieve geweldsdelicten met een ernstscore van 1, 2 en 3. Een weergave van de relatieve verdeling toont aan of bijvoorbeeld de dreiging van excessief geweld (score 1) vaker voorkomt of dat excessieve geweldsdelicten (score 3) vaker voorkomen. De jaren 2020 en 2021 laten het begin zien van een stijgend aandeel van registraties die een 3 scoren, oftewel een stijging in het aantal registraties waarbij sprake is van een zwaar excessief geweldsdelict. Dit aandeel neemt verder toe in het jaar 2022. In 2022 scoren bijna 30% van alle geregistreerde delicten een 3 op de ernstscore van excessief geweld. Dit is een toename ten opzichte van de jaren 2020 en 2021 toen het aandeel excessieve geweldsdelicten die een 3 scoren op de ernstscore van excessief geweld respectievelijk 13% en 10% betrof. Een mogelijke oorzaak hiervoor is dat de politie steeds meer excessieve geweldsdelicten is gaan rapporteren en opsporen. De gevolgen hiervan worden in discussie verder behandeld. Niet alleen nemen de aantal geregistreerde delicten sinds 2018 toe, maar ook de ernst van de registraties neemt toe. De jeugd in Noord-Nederland hielden het vooral bij dreigingen van excessief geweld, maar sinds 2022 gaat men steeds vaker over tot het plegen van excessieve geweldsdelicten.

Figuur 3: Verdeling van de ernstscores van de geregistreerde delicten per jaar (N=284)

In de voorgaande paragraaf toont figuur 2 aan dat aan het begin van een jaar gemiddeld meer excessieve geweldsdelicten worden geregistreerd dan aan het einde van een jaar. Figuur 3 laat zien dat het jaar 2023 op dit moment een relatief hoog percentage van ongeveer 27% scoort wat betreft excessieve geweldsdelicten met een score van 3. Vanwege het hoge aantal registraties in de eerste maanden van een jaar bestaat de kans dat in deze maanden de registraties ook ernstiger zijn vergeleken met de maanden aan het einde van een jaar. Om dit te onderzoeken is een chi-kwadraat toets uitgevoerd over de verdeling van de ernst van excessieve geweldsdelicten per kwartaal. Figuur 4 toont de spreiding aan van de ernstscores van excessief geweld per kwartaal. Uit de analyse blijkt dat er geen significante verschillen zijn in de verdeling van excessief geweld per kwartaal ($X^2(6, N = 284) = 5,7; p = 0,462$). Dit betekent dat de ernst van de excessieve geweldsdelicten niet significant verschillend is per kwartaal ondanks de verschillen in frequentie. De eerste maanden in een jaar zijn dus niet maanden waarin de registraties ernstiger van aard zijn vergeleken met de maanden aan het einde van een jaar. Hieruit volgt dat het lijkt dat de ernst van de excessieve geweldsregistraties in verder toeneemt in 2023.

Figuur 4: Verdeling van de ernstscores van de geregistreerde delicten per kwartaal (N=284)

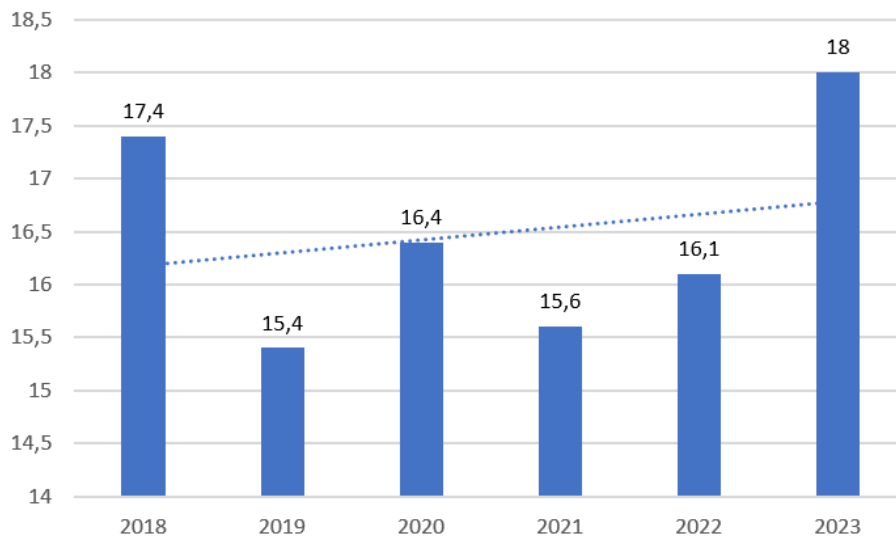

4.1.3 Leeftijd

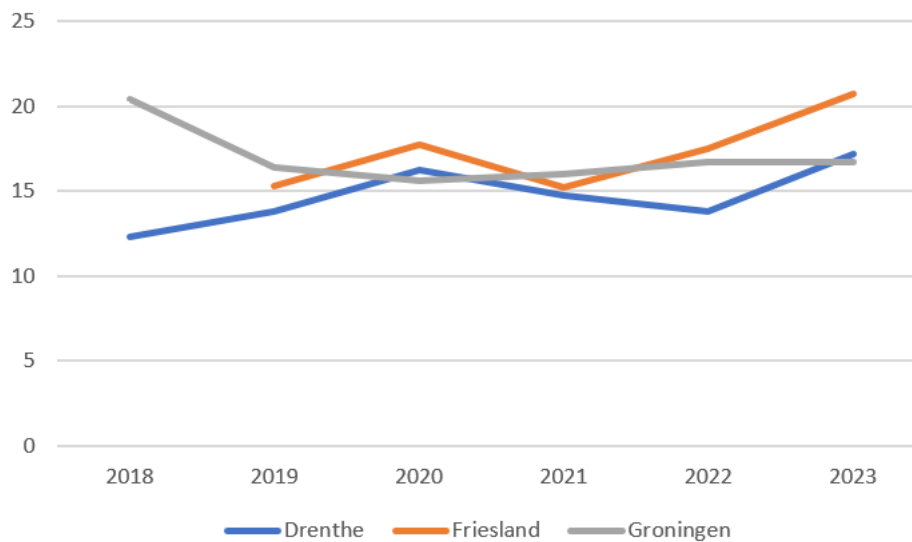
De ontwikkelingen in de gemiddelde leeftijd van de daders is ook onderzocht. In figuur 5 staat de gemiddelde leeftijd van de jeugdige daders in de jaren 2018 tot en met 2023 weergegeven. De 197 unieke jongeren hebben in de laatste vijf jaar een gemiddelde leeftijd van 16,1 jaar. Met behulp van een One-Way-ANOVA toets is gecontroleerd of de gemiddelde leeftijd significant verschilt per jaar. Uit de toets volgt dat de leeftijden van de jongeren significant verschillen per jaar ($F(5) = 2,842$; $p = 0,017$). De daders van excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland worden gemiddeld in de laatste vijf jaar iets ouder. Zo zijn de daders in 2019 rond de 15 jaar, in 2022 rond de 16 jaar. In 2023 ligt de gemiddelde leeftijd in de eerste drie maanden op 18 jaar. In figuur 5 is een trendlijn toegevoegd waaruit volgt dat de jongeren verdacht van excessieve geweldsdelicten in de laatste vijf jaar iets ouder worden. Meer informatie over de leeftijd van daders staat in tabel 1 in bijlage III.

Figuur 5: Gemiddelde leeftijd van verdachten per jaar (N=197)

Vervolgens is onderzocht of de leeftijd van de jongeren verdacht van excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland ook verschilt per provincie. Om dit te onderzoeken is een One-Way-ANOVA uitgevoerd. Uit de analyse volgt dat de gemiddelde leeftijd van de jongeren significant verschilt per provincie ($F(2) = 23,98$; $p = 0,017$). In figuur 6 staan de gemiddelde leeftijden van de jongeren per provincie door de jaren heen. Figuur 6 geeft weer dat jongeren verdacht van excessieve geweldsdelicten in de provincie Drenthe door de jaren gemiddeld jonger zijn dan verdachte jongeren in de provincies Groningen en Friesland.

Figuur 6: Jaarlijks gemiddelde leeftijd verdachten per provincie (N=197)

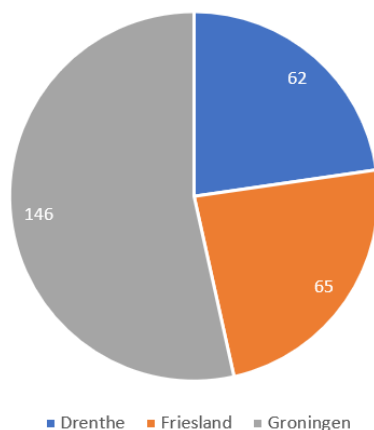
4.2 Locatie

Na het analyseren van de ontwikkelingen en trends van de mate waarin excessief geweld onder jeugdigen voorkomt in de afgelopen vijf jaar in Noord-Nederland en de ernst van deze excessieve geweldsdelicten, is vervolgens aandacht besteed aan de specifieke plekken in Noord-Nederland waar excessief geweld plaatsvindt. In deze paragraaf is onderzocht of in elke provincie excessief geweld in dezelfde mate ontwikkelt en of er mogelijke hotspots zijn waar veel excessief geweld wordt gepleegd door jongeren.

4.2.1 Provincie

In figuur 7 is het aantal geregistreerde delicten per provincie in de afgelopen vijf jaar weergegeven. De provincies Drenthe en Friesland hebben in deze periode respectievelijk 62 en 65 registraties. De provincie Groningen telt daarentegen meer dan het dubbele aantal registraties met een aantal van 146 registraties. Voor het aantal registraties per provincie is een chi-kwadraat toets uitgevoerd om te controleren of de verschillen significant zijn. De chi-kwadraat toets toont aan dat Groningen significant meer registraties heeft dan de provincies Friesland en Drenthe ($X^2(2, N = 273) = 49,9; p < 0,001$). In tabel 3 staan de percentages inwoners (jongeren) en registraties per provincie ten opzichte van het totaal aantal inwoners en registraties in Noord-Nederland. Een verschil in inwonersaantallen kan mogelijk het verschil verklaren in het aantal registraties. In tabel 3 valt op dat de provincie Groningen in de jaren 2020 en 2021 bijna twee keer zo veel registraties kende als de provincies Drenthe en Friesland. In 2022 en 2023 is het aantal geregistreerde delicten afgenomen voor alle drie de provincies, maar de provincies Groningen en Drenthe hebben alsnog twee keer zo veel geregistreerde delicten als de provincie Friesland. Alle drie de provincies kennen ongeveer dezelfde groei van het aantal geregistreerde excessieve geweldsdelicten met een laag aantal in 2018 en 2019, een piek in 2020 en 2021 en een kleinere piek in 2022 en 2023. In tabel 13, 14 en 15 in bijlage III staan de verschillende ontwikkelingen van het aantal jongeren per provincie door de jaren heen verder uitgewerkt.

Figuur 7: Aantal registraties van excessief geweld per provincie (N=273)

Tabel 3: Aantal registraties per 100.000 inwoners van 12 tot en met 23 jaar (N=273)

	Drenthe	Friesland	Groningen
2018*	1,5	2,1	6,2
2019	5,9	6,3	7,2
2020	29,5	20,0	46,6
2021	22,2	22,1	57,3
2022	22,1	12,6	23,7
2023*	10,2	5,2	10,2

*betreffen onvolledige jaren

Vervolgens is voor de provincies ook gekeken naar de verschillen in ernst van de excessieve geweldsdelicten. In tabel 4 staan de gemiddelde scores per registratie op de mate van excessief geweld weergegeven voor alle drie de provincies. Voor de drie gemiddeldes is getoetst of deze significant van elkaar verschillen. Uit de toets volgt dat de registraties in de drie provincies niet significant van elkaar verschillen in de ernstscore van excessief geweld ($F(2) = 0,301$; $p = 0,740$). De data bieden dus onvoldoende ondersteuning voor de veronderstelling dat de gemiddelde ernst van excessieve geweldsdelicten verschilt voor de provincies Groningen, Friesland en Drenthe.

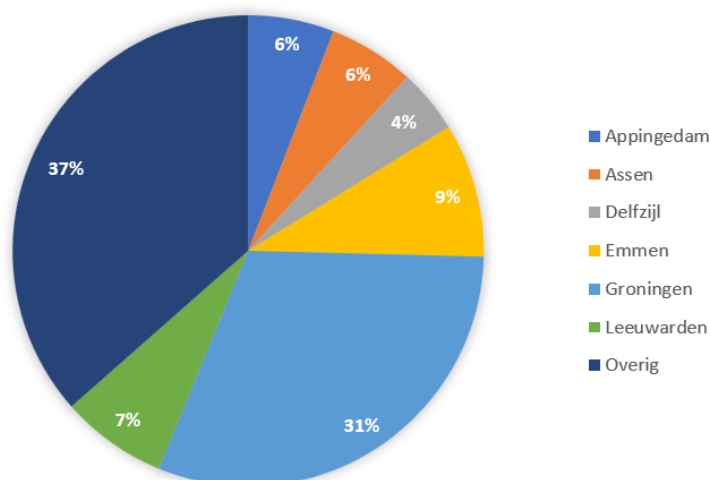
Tabel 4: Gemiddelde ernst van registraties per provincie (N=273)

	Gemiddelde (Standaarddeviatie)	95% Betrouwbaarheidsinterval		n
		Ondergrens	Bovengrens	
Drenthe	1,63 (0,77)	1,43	1,83	62
Friesland	1,55 (0,75)	1,37	1,74	65
Groningen	1,54 (0,75)	1,42	1,66	146
Totaal	1,56 (0,76)	1,47	1,65	273

4.2.2 Woonplaats

In de provincie Groningen komen meer registraties voor van excessieve geweldsdelicten, maar de ernst van de geregistreerde delicten verschilt niet significant van de andere provincies. Uit eerder onderzoek blijkt dat er meer criminaliteit voorkomt naarmate de stedelijkheid van een woonplaats toeneemt (Meško, 2020; Cook & Winfield, 2015). Het is dus mogelijk dat in de provincies zelf nog wel grote verschillen zitten wat betreft de aanwezigheid van excessief geweld tussen verschillende dorpen en steden. In de dataset komen in totaal 58 unieke woonplaatsen naar voren waar een excessief geweldsdelict heeft plaatsgevonden. In zes van deze 58 woonplaatsen komen opvallend meer registraties voor. In deze zes plaatsen komen minimaal 10 registraties voor wat twee keer zo veel is als het gemiddelde. In figuur 8 worden de zes plaatsen met de meeste registraties weergegeven. In deze zes plaatsen met de meeste registraties in Noord-Nederland komen ongeveer 63% van alle registraties van excessief geweld in Noord-Nederland voor. De overige 37% van de registraties komen uit de 52 andere plaatsen. In bijlage III wordt in tabel 3 behandeld hoeveel registraties voorkomen in elke plaats aangetroffen in de dataset. Voor alle woonplaatsen tezamen geldt een gemiddelde van 4,7 registraties per woonplaats, dit is ongeveer 1,7% van alle registraties per woonplaats. Vervolgens is onderzocht of het aantal registraties ook significant verschilt voor de top zes woonplaatsen in vergelijking tot de andere woonplaatsen. Hiervoor is een chi-kwadraattoets uitgevoerd. Uit de toets volgt dat de top zes woonplaatsen significant meer registraties hebben dan de overige 52 woonplaatsen ($X^2(1, N = 273) = 19,5; p < 0,001$).

Figuur 8: Verdeling zes plaatsen met de meeste registraties van excessief geweld (N=273)

Net als voor de provincies is ook voor de woonplaatsen onderzocht of de ernst van de registraties significant verschilt. In tabel 5 valt te zien dat een gemiddelde registratie van een woonplaats uit de top zes ongeveer dezelfde ernst kent als een registratie uit één van de overige 52 woonplaatsen. Het totale aantal geregistreerde delicten ligt zoals eerder genoemd wel een stuk hoger. Vervolgens is met behulp van een ANOVA toets getoetst of er mogelijk toch een verschil zit in de gemiddelde ernstscore van een registratie uit een top zes woonplaats en van een registratie uit de overige 52 woonplaatsen.

Uit de toets volgt dat er geen significant verschil is tussen de gemiddelde ernstscore van een registratie uit een top zes woonplaats en een registratie uit de overige 52 woonplaatsen ($F(1) = 0,160$; $p = 0,689$).

Tabel 5: Verschillen in registraties van excessief geweld tussen de top zes en overige woonplaatsen (N=273)

Plaats	n	Gemiddelde ernst
Top zes	173	1,54
Overig	100	1,58
N	273	1,56

Voor de provincies is onderzocht of de verschillen in aantallen excessieve geweldsregistraties mogelijk te maken heeft met de relatieve verhouding van het aantal jongeren per provincie. Voor de top zes woonplaatsen en de overige woonplaatsen is het ook mogelijk dat hoeveelheid jongeren per woonplaats invloed kan hebben op de data. Tabel 6 geeft het relatieve aandeel jongeren ten opzichte van de totale aantal inwoners weer van de top zes woonplaatsen en de overige woonplaatsen. In tabel 17 in bijlage III worden de uitgebreide gegevens over de inwonerskenmerken per woonplaats weergegeven. Met een One-Way-ANOVA toets is onderzocht of het aandeel jongeren significant verschilt tussen de top zes woonplaatsen en de overige woonplaatsen. Uit de toets blijkt dat het aandeel jongeren niet significant verschilt in de top zes woonplaatsen vergeleken met de overige woonplaatsen ($F(1) = 1,788$; $p = 0,187$).

Tabel 6: De stedelijkheid en het aandeel jongeren voor de top zes en overige woonplaatsen (N=273) (CBS, 2023^a)

Woonplaats	Stedelijkheid	Aandeel Jongeren	n
Top zes	1,98	14,2%	173
Overig	3,17	15,3%	100
Totaal	2,1	14,3%	273

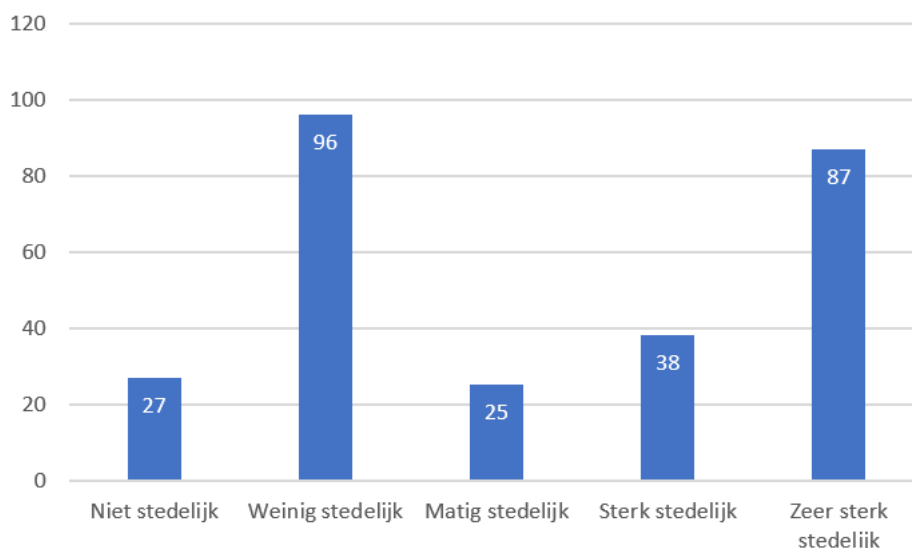
4.2.3 Stedelijkheid

In deze laatste paragraaf over de omvang van excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland wordt onderzocht hoe de grote verschillen tussen de top zes en de overige plaatsen te verklaren vallen. In het theoriehoofdstuk is behandeld hoe de stedelijkheid van een gebied een mogelijke verklaring kan zijn voor extra criminaliteit in een regio. Op basis van de data van het Centraal Bureau voor de Statistiek over de omgevingsadressendichtheid kan de stedelijkheid van de verschillende woonplaatsen worden vastgesteld.

In figuur 9 valt te zien hoeveel registraties in totaal voorkomen voor elke waarde van stedelijkheid. Om de verschillen de toetsen is een chi-kwadraat toets uitgevoerd. De registraties verschillen significant van elkaar in de mate van stedelijkheid ($X^2(4, N = 273) = 85,7$; $p < 0,001$). In de figuur zijn twee pieken te zien bij het aantal registraties die een 2 (Weinig stedelijk) scoren en het aantal registraties die een 5 (Zeer sterk stedelijk) scoren. In tabel 2 in bijlage III staat een uitgebreide

beschrijving van het aantal registraties per woonplaats met de bijbehorende score op stedelijkheid. In de tabel is te zien dat de piek voor een score van 5 vooral wordt veroorzaakt door de woonplaats Groningen en dat de piek voor een score van 2 vooral wordt veroorzaakt door de woonplaats Emmen. Voor de mate van stedelijkheid is ook onderzocht of het aandeel jongeren toeneemt naarmate de stedelijkheid ook toeneemt. De correlatie tussen stedelijkheid en het aandeel jongeren is 0,682 ($<0,001$). Dit is een sterke, significante en positieve correlatie. Dit betekent dat het aandeel jongeren in een woonplaats groter is naarmate de woonplaats meer stedelijk is. Voor dit resultaat geldt echter dat de woonplaats Groningen een grote uitschieter is. 22% van de inwoners in de woonplaats Groningen zijn jongeren vergeleken met een aandeel jongeren van 14,3% voor alle woonplaatsen. De invloed van Groningen valt op wanneer de woonplaats tijdelijk uit de dataset wordt gehaald en de correlatie opnieuw wordt berekend. De correlatie zonder de woonplaats Groningen is 0,228 (0,093). De correlatie is sterk afgenomen en is niet meer significant.

Figuur 9: Aantal registraties van excessief geweld per verschillende score stedelijkheid (N=273)

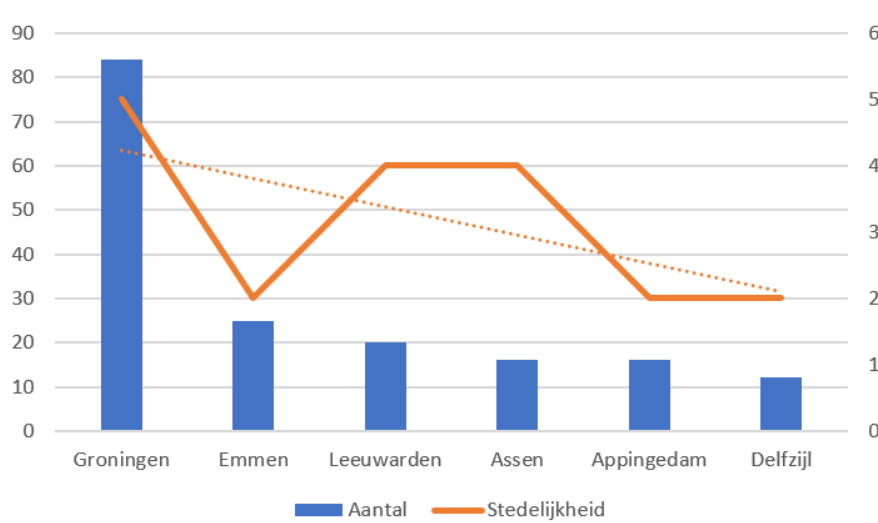
Doordat de stedelijkheid per gemeente is berekend en niet per woonplaats, kan het voorkomen dat niet elke woonplaats waar het delict heeft plaatsgevonden een representatieve score op stedelijkheid krijgt. Zo heeft de gemeente Emmen een score van 2 op de mate van stedelijkheid terwijl de stad meer dan 100.000 inwoners heeft en de stad zelf dus een 5 zou moeten krijgen (CBS, 2023^b). Omdat Emmen mede de piek veroorzaakt op de score van 2 op de mate van stedelijkheid en mogelijk een vertekende score heeft op de mate van stedelijkheid, zijn de analyses opnieuw uitgevoerd waarbij in dit geval Emmen een score van 5 heeft op stedelijkheid. De uitwerkingen van deze analyses staan in tabel 3 in bijlage III. De nieuwe resultaten verschillen weinig van de oude resultaten wat betekent dat Emmen de data niet negatief beïnvloed.

In figuur 10 staan de top zes plaatsen op volgorde van meeste registraties weergegeven. Vervolgens zijn de scores van stedelijkheid toegevoegd aan de figuur. Op basis van de scores op

stedelijkheid is ook een trendlijn toegevoegd. Naarmate de stedelijkheid van een plaats afneemt, neemt het aantal excessieve geweldsregistraties af ($X^2(4, N = 273) = 85,7; p = <0,001$).

Vervolgens is onderzocht of er een verband bestaat tussen de mate van stedelijkheid en de gemiddelde ernstscore van de excessieve geweldsdelicten. De correlatie tussen excessief geweld en stedelijkheid is 0,054 ($p = 0,378$). De correlatie geeft een zwak positief en niet significant verband aan tussen stedelijkheid en de gemiddelde ernstscore van de geregistreerde delicten. De data biedt dus onvoldoende ondersteuning voor de veronderstelling dat wanneer de stedelijkheid toeneemt, de excessieve geweldsdelicten gepleegd door jongeren ernstiger van aard zijn.

Figuur 10: Woonplaatsen met meeste registraties van excessief geweld en stedelijkheidsscore (N=273)

De top zes plaatsen hebben een gemiddelde stedelijkheid van 3,2. De gemiddelde stedelijkheid van alle woonplaatsen in de dataset is 2,1. De top zes zijn significant meer stedelijk dan de overige 52 plaatsen in Noord-Nederland ($F(1) = 196,9; p < 0,001$). Stedelijkheid vormt daarmee een sterke graadmeter voor de hoeveelheid van excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland.

4.3 Soort delicten

In paragraaf 4.1 is onderzocht hoe de ernst van de excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland toeneemt. In deze paragraaf is behandeld welke soorten delicten plaatsvinden in Noord-Nederland. De soorten delicten in dit onderzoek zijn vergeleken met de verschillende variabelen in de dataset, zoals stedelijkheid, jaartal en mate van excessief geweld.

4.3.1 Verdeling delicten

In tabel 7 staat de verdeling van de verschillende soorten delicten per jaar weergegeven. Door een weergave te geven van de verdeling van de verschillende soorten delicten, wordt het duidelijk hoe de soorten delicten zich hebben ontwikkeld in de afgelopen vijf jaar. Ook voor deze analyse geldt dat de focus ligt op de jaren 2019 tot en met 2022 vanwege onvolledige data van de jaren 2018 en 2023. Ten eerste valt op dat bedreigingen in alle jaren het grootste aandeel hebben. Verder komen delicten als mishandelingen, geschil personen, en wapenbezit vaak voor. Alhoewel de piek van het aantal geregistreerde delicten plaatsvindt in 2020 en 2021, kwamen delicten als steekpartijen relatief vaker voor in de jaren 2019 en 2022. Andere zeer excessieve geweldsdelicten zoals schietpartijen en zinloos geweld lijken toe te nemen met een piek in 2022 en mogelijk ook in 2023. In tabel 1 in bijlage II staat een uitgebreide beschrijving hoe de labels van de soorten delicten tot stand zijn gekomen en zijn gecategoriseerd.

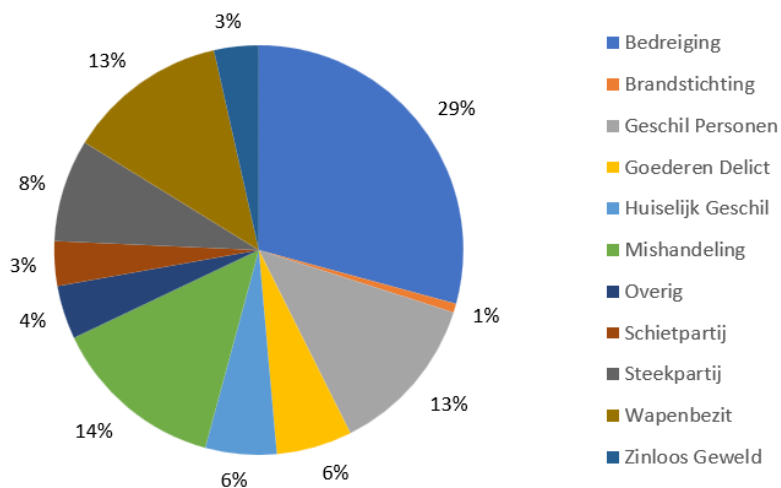
Tabel 7: Relatief aandeel van de soorten excessieve geweldsdelicten per jaar (N=284)

	2018*	2019	2020	2021	2022	2023*	n (%)
Bedreiging	44,4%	27,8%	24,1%	36,5%	23,1%	27,3%	83 (29,2%)
Mishandeling	22,2%	11,1%	12,6%	15,6%	15,4%	4,5%	39 (13,7%)
Geschil Personen	11,1%	16,7%	16,1%	6,3%	13,5%	22,7%	36 (12,7%)
Wapenbezit	0,0%	16,7%	11,5%	18,8%	5,8%	9,1%	36 (12,7%)
Steekpartij	0,0%	16,7%	6,9%	6,3%	13,5%	4,5%	23 (8,1%)
Goederendelict	0,0%	5,6%	9,2%	4,2%	5,8%	4,5%	17 (6,0%)
Huiselijk Geschil	22,2%	0,0%	4,6%	7,3%	5,8%	0,0%	16 (5,6%)
Overig	0,0%	5,6%	8,0%	3,1%	0,0%	4,5%	12 (4,2%)
Schietpartij	0,0%	0,0%	3,4%	0,0%	9,6%	9,1%	10 (3,5%)
Zinloos Geweld	0,0%	0,0%	3,4%	1,0%	7,7%	9,1%	10 (3,5%)
Brandstichting	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%	0,0%	4,5%	2 (0,7%)
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	284 100%

*Geen volledige jaren

In figuur 11 valt te zien hoeveel procent de verschillende delicten uitmaken van het totale aantal delicten. Uit de gegevens volgt dat de delicten bedreiging (29,2%), mishandeling (13,7%), geschil personen (12,7%), en wapenbezit (12,7%) het meest naar voren komen. Op basis van de data komen gewelddadigere delicten zoals schietpartijen (3,5%), zinloos geweld (3,5%) en steekpartijen (8,1%) relatief minder naar voren.

Figuur 11: Verdeling soorten excessieve geweldsdelicten (N=284)

Door de delicten te verdelen per jaar wordt het duidelijk welke delicten in de afgelopen vijf jaar zijn toegenomen en welke delicten zijn afgenomen. Tabel 7 toont aan dat excessieve geweldsdelicten zoals bijvoorbeeld schietpartijen en steekpartijen sinds 2020 steeds meer voorkomen met een piek in 2022 die zich mogelijk doorzet in 2023. Delicten waarbij sprake is van een geschil tussen personen nemen af. Verder lijken bedreigingen ook af te nemen. Dit kan in verband staan met de toename van schietpartijen en zinloos geweld. Ook mishandelingen nemen in de afgelopen vijf jaar toe. De soorten excessieve geweldsdelicten verschuiven van bedreigingen naar het daadwerkelijk uitvoeren van excessief geweld.

4.3.2 Soorten delicten en excessief geweld

In tabel 8 staat weergegeven hoe vaak elke verschillende score op de variabele EEG voorkomt voor elk verschillend soort delict. Uit de tabel valt op dat de delicten geschil personen en huiselijk geschil in de meeste gevallen een 1 scoren. De delicten bedreiging, mishandeling en wapenbezit scoren ook vaak een 1 maar kennen ook relatief veel gevallen waarbij de delicten een 2 scoren. Goederendelicten scoren over het algemeen vaak een 2. De delicten schietpartij, steekpartij, zinloos geweld en brandstichting scoren in bijna alle gevallen een 3.

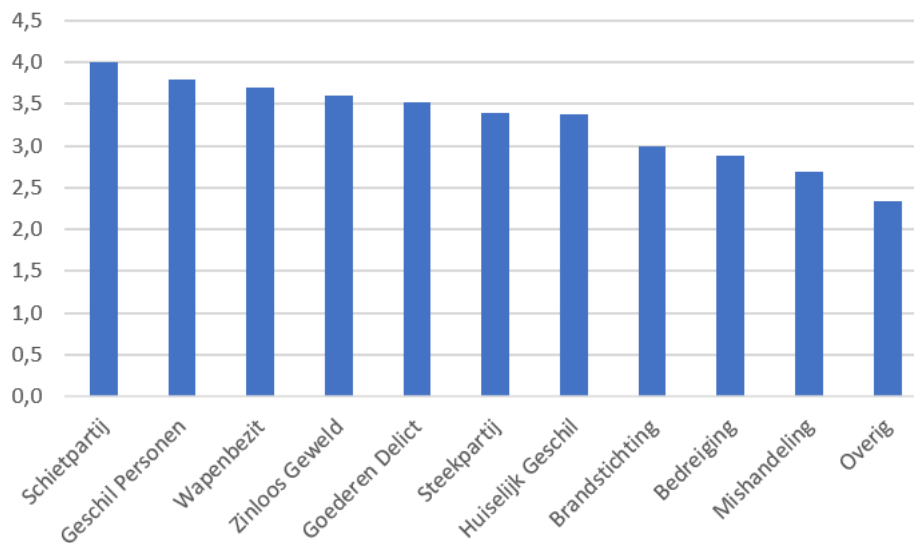
Tabel 8: Verdeling van soorten excessieve geweldsdelicten per verschillende ernstscore (N=284)

	1. Dreiging van excessief geweld	2. Dreiging met excessief geweld	3. Excessief geweldsdelict	Totaal (%)
Bedreiging	53	30	0	83 (29,2%)
Brandstichting	0	0	2	2 (0,7%)
Geschil Personen	33	3	0	36 (12,7%)
Goederendelict	6	11	0	17 (6,0%)
Huiselijk Geschil	15	1	0	16 (5,6%)
Mishandeling	28	11	0	39 (13,7%)
Overig	10	2	0	12 (8,3%)
Schietpartij	0	0	10	10 (3,5%)
Steekpartij	0	0	23	23 (8,1%)
Wapenbezit	26	8	2	36 (12,7%)
Zinloos Geweld	0	2	8	10 (3,5%)
n	171	68	45	284 (100%)

4.3.3 Delicten en stedelijkheid

Vervolgens is onderzocht of de soorten delicten verschillen naarmate de stedelijkheid toe- of afneemt. Door een inzicht te krijgen in de gemiddelde stedelijkheid van de soorten delicten kunnen beleidsmakers hun beleid afstemmen op de gebieden waar gemeentelijk en politie beleid moet worden uitgevoerd. Voor niet stedelijke gebieden is mogelijk ander beleid nodig dan voor zeer sterk stedelijke gebieden. Omdat zoals eerder beschreven niet alle registraties een woonplaats waar het delict heeft plaatsgevonden kennen, is het totale aantal registraties lager. In figuur 12 staan de verschillende soorten delicten en daarbij de gemiddelde score op stedelijkheid. De soorten delicten verschillen significant in de mate van stedelijkheid ($F(10) = 2,962$; $p = 0,002$). De verschillende soorten delicten komen dus vaker voor in een bepaalde woonplaats afhankelijk van hoe stedelijk de woonplaats is. Ernstige delicten zoals schietpartijen (4,0), steekpartijen (3,4) en zinloos geweld (3,5) scoren allemaal hoger dan het gemiddelde (3,2). Deze delicten komen dus gemiddeld vaker in stedelijke gebieden voor. Delicten zoals bedreigingen (2,9) en mishandeling (2,7) komen gemiddeld vaker voor in minder stedelijke gebieden.

Figuur 12: Gemiddelde score stedelijkheid per soort excessief geweldsdelict (N=284)

4.4 Thematische analyse

Ten slotte zijn de zeer excessieve geweldsdelicten onderzocht om zo een beter beeld te krijgen van de aard van de delicten. De politieregistraties bevatten vaak veel informatie. Zo wordt in getuigschriften of notities meer duidelijk over de contexten en motieven achter de delicten. In deze paragraaf wordt de uitkomst beschreven van de thematische analyse die is uitgevoerd. De analyse is uitgevoerd over de registraties die een 3 scoren op de mate van excessief geweld, oftewel de geregistreerde delicten die zeer excessief gewelddadig zijn. De data bevat in totaal 45 registraties met een score van 3 op de mate van excessief geweld. De registraties bevatten veel informatie vanuit verschillende perspectieven (betrokkenen, omstanders, daders en/of slachtoffers). Daarom is gekozen om voor elke registraties een korte samenvatting te maken van het mogelijke motief of achtergrond van het voorval op basis van de verschillende perspectieven. In bijlage IV staan alle korte samenvattingen beschreven.

Op basis van de analyses van de samenvattingen van de zeer excessieve geweldsdelicten komen verschillende thema's naar voren die vaak terugkomen in de registraties. De thema's die behandeld worden zijn: subculturen, groepsverband en wraak- en eermotief. Dit is een exploratief onderzoek waarbij geen verklaringen worden gegeven voor de oorzaken van excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland. Dit onderzoek brengt in beeld wat de situatie is in Noord-Nederland. Dit geldt ook voor de thematische analyse. De resultaten van de thematische analyse vallen niet te generaliseren en bieden slechts een achtergrond van de situatie in Noord-Nederland.

4.4.1 Subculturen

Het eerste thema betreft subculturen waarmee aandacht wordt besteed aan de context achter veel zeer excessieve geweldsdelicten. Aan de hand van dit thema wordt onderzocht in welke situaties jongeren zich bevinden waardoor ze overgaan tot het plegen van excessief geweld. Voor veel delicten is het moeilijk te achterhalen op basis van politiedata of ze in een bepaalde subcultuur hebben plaatsgevonden. De agressieve subcultuur van drillrap is hier echter een uitzondering op. De literatuur toont aan dat jongeren in de drillrapcultuur zich graag zichtbaar willen maken (Fatsis, 2019). Het kenbaar maken doen ze door middel van het online uitspreken van een deelname, of door het dragen van specifieke kleding of voorwerpen. Dit maakt het voor de politie makkelijker een delict te relateren aan drillrap wanneer ze hiermee in aanraking komen. Voor de registraties valt voor 12 van de 45 registraties met zekerheid te zeggen dat deze te maken hebben met drillrap. Bij deze registraties is dit vermeld door de daders zelf of doordat de politie weet dat de daders bij een drillrapgroep horen op basis van eerdere registraties. Zo wordt in een registratie (ID-nummer 25) een mishandeling gefilmd en verspreid. Tijdens de opname riepen jongeren leuzen en droegen kleding zoals bivakmutsen waardoor de politie het delict kon registreren als een drillrap gerelateerd delict.

“Jongen in elkaar geslagen door groep (drillrap) jeugd en gefilmd. Dit met als doel intimideren, treiteren en het stelen van spullen. Grote groep daders met bivakmutsen en mogelijk wapenbezit (ID-nummer 25).”

Voor een ander delict wordt de betrokkenheid bij drillrap duidelijk niet door de daders zelf maar door de slachtoffer van het delict (ID-nummer 347). Het slachtoffer in dit delict is beschoten en geeft aan problemen te hebben met jongeren die uitmaken van een drillrapgroep. Het zijn dezelfde jongeren met wie hij problemen heeft die de schietpartij hebben gepleegd.

“Schietpartij uit eer verdediging voor lastigvallen moeder door lid van drillrap groep. (ID-nummer 347)”

Het is mogelijk dat nog meer registraties betrokkenheid zijn bij de drillrapcultuur. Uit de analyse van de 45 registraties blijkt dat in sommige gevallen het slachtoffer zich niet durft uit te spreken over de mogelijke dader(s). De literatuur toont aan dat in de drillrapcultuur mensen niet altijd durven te praten met de politie uit angst voor represailles (De Jong, 2021; Fatsis, 2019). Deze bevinding komt ook voor in de registraties. Zo wil een slachtoffer in een registratie (ID-nummer 173) weinig informatie kwijt over de mogelijke dader.

“Steekpartij in parkje door onbekende dader, wond in been. Slachtoffer wou geen informatie kwijt over de dader. (ID-nummer 173)”

Voor de in dit onderzoek geanalyseerde data is het moeilijk vast te stellen welke subculturen naast de drillrapcultuur nog meer voorkomen onder jongeren in Noord-Nederland. Dit komt omdat niet elke jongerengroep zichzelf zo duidelijk definieert als een subcultuur zoals de drillrapcultuur dat doet. Er worden in de politiedata vaak ook geen aantekeningen gemaakt waarbij de verschillende subculturen vastgesteld worden. Het is wel mogelijk om op basis van de context van de excessieve geweldsdelicten vast te stellen welke groepen betrokken zijn bij deze delicten. Zo heeft een incident plaatsgevonden waarbij hooligans van een voetbalclub een concurrerend dorp hebben bezocht en willekeurig mensen hebben mishandeld (ID-nummer 23). Verder heeft een steekpartij plaatsgevonden binnen een buurthuis voor jongeren (ID-nummer 58).

“Zinloos geweld door jeugd tegen willekeurige slachtoffers uit wraak vanwege een lopend voetbalincident. (ID-nummer 23)”

“Steekpartij lichtgewond door ruzie met mensen uit een buurthuis. Slachtoffer wilde weinig vertellen.(ID-nummer 58)”

Uit eerder onderzoek volgt dat de verharding van de criminele onderwereld een mogelijke verklaring kan zijn voor een toename van excessief geweld onder jongeren (Van Gestel, 2021 Abraham & Spapens, 2021). Uit de analyse van de geregistreerde excessieve geweldsdelicten komt niet naar voren dat de criminele onderwereld een rol speelt bij de zeer excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland. In de data wordt niet gesproken over criminele bendes of een verharding van de criminele onderwereld, dit betekent echter niet dat dit fenomeen niet aanwezig is in Noord-Nederland.

4.4.2 Groepsverband

Het tweede thema dat is geanalyseerd, is de aanwezigheid van een groepsverband. Ook met behulp van dit thema wordt aandacht besteed aan de context achter de excessieve geweldsdelicten. Niet alleen is het interessant om te analyseren in welke groepen en subculturen excessief geweld voorkomt, maar ook wat de samenstelling is van deze groepen. Excessief geweld dat gepleegd wordt door jongeren komt namelijk vaak voort uit een groepsverband (Fatsis, 2019). Jongeren plegen in naam van een groep, zoals een drillrapgroep, excessief geweld om een hogere status te krijgen binnen de groep. De rol van de groep is zeer belangrijk bij excessieve geweldsdelicten en dit is ook terug te zien in de registraties in dit onderzoek. In 34 van de 45 geanalyseerde registraties in dit onderzoek heeft het excessieve geweldsdelict plaatsgevonden in groepsverband. Bij deze delicten wordt gesproken over minimaal twee of meer daders. Voor de overige delicten geldt dat deze zijn uitgevoerd door individuen of het is onduidelijk hoeveel daders bij deze delicten betrokken zijn. Dit komt mogelijk omdat niet bij elke registratie het slachtoffer heeft willen zeggen waarom het incident plaatsvond en wie hierbij betrokken zijn.

Veel delicten ontstaan door een ruzie tussen verschillende partijen. Voor 22 van de 45 registraties is een ruzie tussen twee of meer personen of groepen de hoofdzakelijke aanleiding. Een ruzie kan escaleren waardoor jongeren om verschillende redenen overgaan tot het plegen van excessief geweld. Een ruzie is echter niet de aanleiding voor elk delict. Uit enkele registraties komt naar voren dat jongeren soms een willekeurig slachtoffer uitkiezen om excessief geweld tegen te plegen of in een grote groep excessief geweld plegen tegen één persoon.

“Lichtgewond bij schietpartij met mogelijk vuurwapen. Willekeurig slachtoffer door jonge dader die erg problematisch is binnen de wijk door agressie en dreigementen. (ID-nummer 64)”

4.4.3 Wraak en eer

Het laatste thema betreft het motief van wraak en eer. De eerste twee thema's analyseren in welke context excessief geweld plaatsvindt en daarmee in welke omgeving en in welke soort samenstelling. Het laatste thema analyseert de meest voorkomende aanleiding voor het plegen van excessief geweld. Alhoewel dit een exploratief onderzoek is en daarmee geen verklaringen kan bieden voor excessief

geweld, biedt dit laatste thema een mogelijk aanknopingspunt voor vervolgonderzoek naar de verklaringen van excessief geweld gepleegd door jongeren in Noord-Nederland.

Een eer- of wraakmotief is bij negen van de 45 geanalyseerde registraties in dit onderzoek de aanleiding voor het plegen van het delict. Zoals eerder duidelijk is geworden vinden veel excessieve geweldsdelicten plaats in groepsverband. Wanneer de ene groep in het verleden iets is aangedaan, bijvoorbeeld een mishandeling door de andere groep, dan is de wil om wraak te nemen bij de andere groep groot. Hierdoor ontstaan vaak langlopende conflicten tussen twee jeugdgroepen die kunnen escaleren tot excessieve geweldsdelicten, zoals in het geval van de registraties met ID-nummers 126 en 87.

‘Aanval met kapmes maar geen verwonding. Lopend eerconflict waar over-en-weer wraak wordt genomen. (ID-nummer 126)’

‘Bijl- en mes incident naar aanleiding van een uit de hand gelopen ruzie. Personen kwamen verhaal halen met de wil om wraak te nemen. (ID-nummer 87)’

Eer gerelateerde excessieve geweldsdelicten zijn sterk verbonden met excessieve geweldsdelicten waarbij sprake is van wraak. Bij sommige ruzies worden de families of dierbaren van de jongeren betrokken door middel van bedreigingen. Jongeren zaaien angst onder de dierbaren van een ander om zo de overmacht te krijgen in de lopende ruzie. De jongeren wiens dierbaren slachtoffer worden hiervan willen in antwoord daarop hun eer verdedigen. Deze jongeren gaan vervolgens over tot het plegen van excessief geweld. Hierdoor ontstaat een vicieuze cirkel waarbij de eer constant wordt aangetast en hierop wordt gereageerd met wraakacties.

‘Schietpartij uit eer verdediging voor lastigvallen moeder door lid van drillrap groep. (ID-nummer 347)’

5. Conclusie en discussie

In het laatste hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de verschillende deelvragen en daarmee de onderzoeksvraag ‘*Wat is de aard en omvang van zeer ernstige geweldsdelicten gepleegd door jongeren in de afgelopen vijf jaar in Noord-Nederland?*’. Het hoofdstuk wordt ingeleid door de conclusie waar de verschillende deelvragen worden behandeld. Een slotsom zal volgen waarin een antwoord wordt gegeven op de onderzoeksvraag. Hierna volgt de discussie waarin de methodologische kanttekeningen in dit onderzoek worden besproken. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een korte paragraaf over de aanbevelingen van dit onderzoek.

5.1 Conclusie

In Nederland is de jeugdcriminaliteit aan het veranderen. Excessieve geweldsdelicten komen tegenwoordig relatief vaker voor ten opzichte van voorgaande jaren (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2021). De aandacht ligt vooral op de regio West-Nederland vanwege de aanwezigheid van de grote steden en omdat daar de meeste delicten voorkomen. Uit slachtofferenquêtes van het CBS (2021) blijkt echter dat Groningse jongeren aangeven het vaakst slachtoffer te zijn van traditionele criminaliteit en zich het vaakst onveiligst voelen in hun eigen buurt vergeleken met de jongeren uit de rest van Nederland. In dit onderzoek is onderzocht of dezelfde problematiek van excessief geweld in de Randstad ook aanwezig is in Noord-Nederland. De data in dit onderzoek komen uit meerdere politiesystemen en zijn gebaseerd op data die door de politie zijn verzameld. Voor het verzamelen van de data is gebruik gemaakt van een query waarbij alle geregistreerde excessieve geweldsdelicten van de afgelopen vijf jaar worden meegenomen. Om de aard en omvang van excessief geweld in kaart te brengen, is gebruik gemaakt van meerdere deelvragen. Voor het beantwoorden van de deelvragen zijn meerdere variabelen nodig die niet beschikbaar zijn in de politiesystemen. Daarom zijn voor dit onderzoek enkele variabelen gecodeerd die het excessieve geweldskarakter van de geregistreerde delicten beter in kaart brengen. Om zowel de data te verzamelen als de data te analyseren is een eenduidige definitie nodig van excessief geweld. Deze eenduidige definitie ontbreekt in de literatuur en is daarom in dit onderzoek op basis van verschillende onderzoeken en professionele invalshoeken geformuleerd. De definitie van excessief geweld in dit onderzoek is: *Instrumenteel extreem geweld, of de dreiging daarmee, gepleegd door personen met gebruik van een zwaar gewelddmiddel.*

De eerste deelvraag richt zich op de ontwikkelingen en omvang van excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland gepleegd door jongeren in de afgelopen vijf jaar. Voor het beantwoorden van deze deelvraag is onderzoek gedaan naar de hoeveelheid geregistreerde delicten en hoe het aantal zich ontwikkelt in de afgelopen vijf jaar. Dit is onderzocht op het niveau van heel Noord-Nederland en op het niveau per provincie.

Het gemiddelde aantal geregistreerde delicten per jaar neemt in de laatste vijf jaar iets toe. In de jaren 2020 en 2021 heeft een piek plaatsgevonden in het aantal geregistreerde delicten. Deze piek

kan mogelijk verklaard worden door twee gebeurtenissen, namelijk een tijdelijke toegenomen politie-aandacht voor het fenomeen en de COVID-19 pandemie. De effecten van deze gebeurtenissen worden later behandeld in de discussie. Ten opzicht van de jaren 2020 en 2021 neemt in 2022 en 2023 het aantal geregistreerde delicten af. Wanneer over het geheel van vijf jaar wordt gekeken valt toch een kleine stijgende trend te ontdekken. Uit de analyse van de data volgt dat het niet vast te stellen is of het totale aantal geregistreerde delicten per maand verschilt.

Niet elk excessief geweldsdelict kent dezelfde ernst. Daarom is onderzocht wat de gemiddelde ernstscore is van de geregistreerde delicten in Noord-Nederland. De gemiddelde ernstscore van de geregistreerde delicten neemt sinds 2018 toe van 1,33 tot 1,91 in 2023 op een schaal van 1 tot en met 3. Dit betekent dat in 2023 ernstige excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland relatief vaker voorkomen dan in 2018. Een andere ontwikkeling van excessief geweld betreft de leeftijd van de daders. De verdachten van excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland worden sinds 2018 ouder. Zo waren de verdachten van excessieve geweldsdelicten in 2019 gemiddeld 15,4 jaar oud en in 2022 16,1 jaar oud. Deze stijgende trend lijkt zich door te zetten in 2023 waar de gemiddelde leeftijd van de verdachten van excessieve geweldsdelicten 18 jaar is.

Voor de tweede deelvraag is onderzocht waar in Noord-Nederland het excessieve geweld plaatsvindt. Voor het aantal geregistreerde delicten door de jaren heen, de gemiddelde ernstscore van de geregistreerde delicten en de gemiddelde leeftijd van de verdachten, is ook onderzocht voor welke provincies de ontwikkelingen overeenkomen of verschillen. Allereerst blijkt dat de provincie Groningen meer geregistreerde delicten kent dan de provincies Drenthe en Friesland. Wanneer de geregistreerde delicten worden vergeleken met aantal inwoners (jongeren) in de provincies, valt op dat in de piek van 2020 en 2021 de provincie Groningen twee keer zo veel excessieve geweldsdelicten registreerde dan de andere twee provincies. In 2022 en 2023 neemt het aandeel van de provincie Groningen af tot op hetzelfde niveau als de provincie Drenthe. In de provincie Friesland komen in deze periode ongeveer de helft minder excessieve geweldsdelicten voor vergeleken met de provincies Groningen en Drenthe. De data in dit onderzoek bieden onvoldoende ondersteuning voor de veronderstelling dat de gemiddelde ernstscore per provincie verschilt. De gemiddelde leeftijd van verdachten van excessieve geweldsdelicten verschilt echter wel provincie. De verdachten van excessieve geweldsdelicten zijn in de provincie Drenthe gemiddeld jonger dan in de provincies Groningen en Friesland.

Tussen de provincies zitten dus verschillen wat betreft de ontwikkelingen en omvang van excessief geweld. Uit het theoriehoofdstuk blijkt dat er meer criminaliteit plaatsvindt in grote steden dan in kleine dorpen (Meško, 2020; Cook & Winfield, 2015). In de provincies zelf kunnen ook verschillen zijn tussen de verschillende woonplaatsen. Daarom zijn ook de verschillende woonplaatsen die voorkomen in de dataset onderzocht. In de dataset komen 58 unieke woonplaatsen voor waarvan in zes woonplaatsen meer excessieve geweldsdelicten gepleegd worden dan in de overige 52 plaatsen. Dit zijn Appingedam, Assen, Delfzijl, Emmen, Groningen en Leeuwarden. Ondanks dat in deze zes

woonplaatsen meer excessieve geweldsdelicten voorkomen, bieden de data onvoldoende ondersteuning voor de veronderstelling dat de gemiddelde ernstscore in deze zes plaatsen hoger is dan in de overige 52 plaatsen.

Ten slotte is onderzocht wat de invloed is van stedelijkheid op de hoeveelheid geregistreerde delicten en de gemiddelde ernstscores van deze delicten. De bevindingen in dit onderzoek ondersteunen de literatuur van Meško (2020) en Cook & Winfield (2015). Naarmate de stedelijkheid van een woonplaats toeneemt, neemt het aantal registraties van excessieve geweldsdelicten ook toe. De data in dit onderzoek bieden onvoldoende ondersteuning voor de veronderstelling dat naarmate de stedelijkheid toeneemt, de gemiddelde ernstscore van de geregistreerde delicten ook toeneemt.

De derde deelvraag richt zich op de aard van excessief geweld in Noord-Nederland. Voor het antwoord op de deelvraag is gekeken naar de verschillende soorten excessieve geweldsdelicten die voorkomen in Noord-Nederland en hoe deze delicten zich hebben ontwikkeld in de laatste jaren. Ten eerste is onderzocht welke soorten excessieve geweldsdelicten voorkomen in de registraties van de politie. De verschillende soorten delicten zijn vervolgens gecategoriseerd in elf groepen. De uitwerkingen en argumenten voor alle categorieën staan beschreven in bijlage II. Vervolgens is onderzocht hoe vaak elk soort delict per jaar voorkomt. Op basis van deze analyse kunnen ontwikkelingen in de verschillende excessieve geweldsdelicten worden ontdekt. Uit de analyse blijkt dat de delicten bedreiging, mishandeling, geschil personen en wapenbezit in 2018 tot en met 2023 het vaakst voorkomen. Deze vier delicten maken bijna 70% van alle geregistreerde delicten in Noord-Nederland uit. Het delict steekpartijen komt buiten de piek van 2020 en 2021 relatief vaker voor. Wanneer echter gekeken wordt naar de absolute aantallen van steekpartijen door de jaren heen, is het aantal steekpartijen relatief constant. Een andere interessante bevinding is dat de delicten schietpartijen en zinloos geweld toenemen. Deze ontwikkeling lijkt zich ook door te zetten in 2023. De groei van deze excessieve geweldsdelicten kan te maken hebben met de afname van het relatieve aantal bedreigingen. Bedreigingen komen met een gemiddelde van bijna 30% per jaar het meest voor maar nemen sinds de laatste jaren af. Het is mogelijk dat jongeren in plaats van dreigingen te uiten, tegenwoordig sneller overgaan tot het plegen van ernstige excessieve geweldsdelicten.

Ten slotte is onderzocht of de verschillende soorten excessieve geweldsdelicten vaker voorkomen in bepaalde gebieden. Om dit te onderzoeken is gebruikt gemaakt van de gemiddelde stedelijkheid per delict. Delicten met een hogere score op stedelijkheid hebben ook vaker een hogere ernstscore van excessief geweld. Dit betekent dat delicten als schietpartijen, steekpartijen en zinloos geweld relatief vaker voorkomen in stedelijke gebieden.

Voor het beantwoorden van de laatste deelvraag is een thematische analyse uitgevoerd op de documenten die toebehoren aan de geregistreerde delicten. De thematische analyse is uitgevoerd op de geregistreerde delicten die een 3 scoren op de ernstscore van excessief geweld. Door te kijken naar de meest ernstige excessieve geweldsdelicten, ontstaat een beeld van de context van excessief geweld. De documenten in de politieregistraties zijn samengevat en op basis van die informatie is onderzocht wat

de context is van excessieve geweldsdelicten. Door de context van excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland in kaart te brengen, wordt het duidelijk welke achtergronden en motieven voorkomen in verschillende registraties. Uit de context van de zeer excessieve geweldsdelicten blijkt dat ongeveer een kwart van de delicten zich afspeelt binnen de drillrapcultuur. Jongeren ervaren angst voor represailles wanneer ze informatie zouden delen met de politie. Hierdoor blijft mogelijk veel informatie over de invloed van drillrapcultuur achterwege. Het is daarom aannemelijk dat het excessieve geweldsprobleem groter is dan dat bij de politie bekend is. Andere subculturen komen in dit onderzoek nauwelijks naar voren. Voor één zeer excessief geweldsdelict geldt dat het delict heeft plaatsgevonden door voetbalhooligans.

Het excessieve geweld dat beschreven wordt in de politieregistraties vindt vaak plaats waarbij een groep de daders zijn en één of enkele individuen het slachtoffer is. Bij de incidenten die behandeld zijn in de thematische analyse komt het niet voor dat twee verschillende jeugdgroepen op een directe manier met elkaar in gevecht raken en hierbij gebruik maken van excessief geweld. Desondanks blijkt uit de context van de registraties dat er veel haat en concurrentie is tussen jeugdgroepen onderling. De jeugdgroepen vermijden groepsconflicten en kiezen ervoor om als groep excessief geweld te plegen tegen individuele leden van concurrerende jeugdgroepen. Op deze manier zijn de daders in de meerderheid en komt het excessieve geweld op een onverwacht moment voor het slachtoffer. Uit de context blijkt verder dat in enkele gevallen een één op één situatie van excessief geweld plaatsvindt met als doel voor de dader om status te vergaren binnen zijn eigen groep. Naast het analyseren van de groepsprocessen en subculturen, valt het ook op dat veel delicten worden gepleegd met hetzelfde motief. Jongeren verdacht van excessieve geweldsdelicten, plegen bij 20% van de incidenten het delict vanwege een wraak- of eermotief. Wanneer jongeren in het verleden slachtoffer zijn geworden van de daden van andere criminele jongeren, zien zij het gebruik van excessief geweld als een manier om hun eer te herstellen.

Vervolgens worden de strekkingen van de vier deelvragen samengevat om zo tot een antwoord te komen op de onderzoeksvraag: *‘Wat is de aard en omvang van zeer ernstige geweldsdelicten gepleegd door jongeren in de afgelopen vijf jaar in Noord-Nederland?’*.

In de provincies Drenthe, Friesland en Groningen is in de afgelopen vijf jaar het aantal excessieve geweldsdelicten iets toegenomen. De stijging van het aantal excessieve geweldsdelicten piekt in de jaren 2020 en 2021. In de jaren 2022 en in de eerste drie maanden van 2023 neemt het aantal excessieve geweldsdelicten af ten opzichte van de piek in 2020 en 2021. Desondanks ligt het aantal excessieve geweldsdelicten in 2022 en in de eerste drie maanden van 2023 twee tot drie keer zo hoog dan in 2019 en in de laatste 10 maanden van 2018. De provincie Groningen registreerde in de laatste vijf jaar meer dan twee keer zoveel excessieve geweldsdelicten dan de provincies Drenthe en Friesland. De provincies Drenthe en Groningen registreren per 100.000 jongeren, met uitzondering van de piek in 2020 en 2021, ongeveer evenveel excessieve geweldsdelicten. Zes van de 58 unieke

woonplaatsen voorkomend in dit onderzoek registreren meer dan twee keer zoveel excessieve geweldsdelicten dan het gemiddelde aantal per woonplaats. Dit zijn de woonplaatsen Appingedam, Assen, Delfzijl, Emmen, Groningen en Leeuwarden.

De gemiddelde ernstscore van de excessieve geweldsdelicten neemt in de afgelopen vijf jaar toe in Noord-Nederland. De data in dit onderzoeken bieden onvoldoende ondersteuning voor de veronderstelling dat de gemiddelde ernstscore van de excessieve geweldsdelicten per provincie of woonplaats verschilt. De gemiddelde leeftijd van de verdachten van excessieve geweldsdelicten neemt in de afgelopen vijf jaar iets toe van gemiddeld 15,4 jaar in 2019 tot een gemiddelde leeftijd van 16,1 jaar in 2022. Verdachten van excessieve geweldsdelicten zijn gemiddeld jonger in de provincie Drenthe dan in de provincies Groningen en Friesland.

De delicten bedreiging, mishandeling, geschil personen en wapenbezit komen met in totaal bijna 70% het meest voor in dit onderzoek. Het aantal bedreigingen neemt relatief af en delicten met gemiddeld een hoge ernstscore zoals schietpartijen en zinloos geweld nemen zowel relatief als absoluut toe in de laatste vijf jaar. Steekpartijen lijken vooral vaak voor te komen in de jaren buiten de piek van 2020 en 2021. Wanneer gekeken wordt naar de absolute aantallen, is het aantal steekpartijen door de jaren heen redelijk constant. Naarmate de stedelijkheid van een woonplaats toeneemt, komen er relatief meer delicten voor met een gemiddelde hoge ernstscore.

Uit de context van de zeer excessieve geweldsdelicten vallen verschillende zaken op. De meeste excessieve geweldsdelicten vinden vaak plaats in groepsverband waarbij een groep excessief geweld pleegt tegen één of enkele personen. Dit onderzoek toont aan dat de drillrapcultuur meerdere keren een rol speelt in de geregistreerde excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland. Naast het plegen van excessief geweld vanwege sociale relaties binnen een groep, zoals status, plegen veel jongeren excessief geweld vanwege een wraak- of eermotief.

De omvang van excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland neemt in de afgelopen vijf jaar iets toe. Daarnaast hebben de geregistreerde delicten in de laatste jaren een steeds hogere gemiddelde ernstscore. De aard van excessieve geweldsdelicten wordt ernstiger. In plaats van het dreigen van of met excessief geweld, gaan jongeren relatief vaker over tot het plegen van excessief geweld.

5.3 Discussie

In dit onderzoek zijn meerdere methodologische keuzes gemaakt waar extra aandacht aan moet worden besteedt. Het gebruik van de databronnen in dit onderzoek zijn van invloed op de generaliseerbaarheid van de conclusies. De politiedata zijn beperkte en onvolledige databronnen.

Ten eerste bestaat de kans dat de informatie in de databronnen op verschillende manieren is vastgelegd. Alle informatie uit de databron zijn tot stand gekomen door het beschrijven van de bevindingen door verschillende politieagenten. Hierdoor ontstaat de kans dat verschillende politieagenten in andere woorden hetzelfde delict omschrijven. De ene agent besteedt bijvoorbeeld

aandacht aan andere details dan de andere agent. Hierdoor ontstaat de kans dat sommige excessieve geweldsdelicten wel in het politiesysteem staan, maar op een andere manier zijn beschreven waardoor het delict niet door de query is gevonden. De keuzes die de politie maakt speelt ook een rol. De politie heeft niet de tijd en de mankracht om alle delicten in Nederland te behandelen. Daarom wordt vaak meer aandacht besteedt aan delicten die door de maatschappij als belangrijk worden gezien. Het ene moment kan de aandacht liggen op rellenende voetbalsupporters en het andere moment op overmatig drugsgebruik in het uitgaansleven. Wanneer de focus van de politie in een bepaald jaar op een specifiek delict ligt, wordt dit delict vaak ook meer geregistreerd. Dit kan betekenen dat een delict het ene jaar meer aanwezig blijkt te zijn dan in het voorgaande jaar omdat er nu meer politieaandacht voor is. In de periode 2020-2021 kwamen de eerste rapporten over het toenemen van wapenbezit en drillrap onder jongeren naar buiten. Hierdoor ontstond in dezelfde periode ook meer media-aandacht voor dit fenomeen. Het is mogelijk dat de politie hierop, bewust of onbewust, heeft besloten meer aandacht te besteden aan dit fenomeen. De kans is dus aanwezig dat de piek van het aantal registraties in de periode 2020-2021 te verklaren valt door mogelijke extra politie-aandacht.

Ten tweede is er sprake van een groot ‘dark-number’ van niet gerapporteerde registraties. De context achter de excessieve geweldsdelicten tonen aan dat veel jongeren die slachtoffer zijn geworden van, of dader zijn van, excessief geweld, niet de waarheid durven te spreken uit angst voor represailles. Met de komst van een subcultuur zoals de drillrapcultuur ontstaat een angstcultuur onder jongeren. Het ‘verklikken’ van daders kan leiden tot toekomstig leed voor de ‘verklikkers’. Het is aannemelijk dat daarom niet alle informatie over excessief geweld in Noord-Nederland bij de politie bekend is. Daarom wordt aanbevolen om op andere manieren data te verzamelen. Een mogelijke databron is het afnemen van anonieme slachtofferenquêtes onder jongeren uit een willekeurige steekproef van alle jongeren in Noord-Nederland.

Ten derde bestaat de kans dat de COVID-19 pandemie een invloed heeft gehad op de cijfers. In de periode 2020 en 2021 vonden meerdere malen lockdowns plaats (Moolenaar & Choenni, 2021). Dit zijn ook de jaren in dit onderzoek waarvoor een piek geldt in het aantal geregistreerde delicten. Uit onderzoek van Moolenaar en Choenni (2021) naar de impact van de COVID-19 pandemie op de criminaliteit in Nederland, blijkt dat de COVID-19 pandemie een beperkt effect heeft gehad op de criminaliteitscijfers in Nederland. De lockdowns hebben geen tot nauwelijks effect gehad, maar het totale aantal positieve COVID-19 testen hangen wel samen met de hoeveelheid geregistreerde misdrijven. Moolenaar en Choenni stellen dat dit effect echter klein is en verklaren dat de daling van geregistreerde misdrijven voortkomt uit de algemene dalende trend van criminaliteit in Nederland. De COVID-19 pandemie heeft dus geen effect gehad op de hoeveelheid van criminaliteit. Jongeren hebben echter de laatste jaren een lager welzijn wat mogelijk deels door de COVID-19 pandemie kan worden verklaard (CBS, 2021). Het is mogelijk dat jongeren vanwege een dalend welzijn eerder vatbaar zijn voor de verharding van de criminele cultuur. Naar de invloed van een dalend welzijn door

de COVID-19 pandemie op de groeiende bereidheid tot excessief geweld, wordt aangeraden om meer onderzoek te doen.

Voor het analyseren van de data zijn meerdere keuzes gemaakt die ook meer aandacht vereisen. Zo volgen de data die gebruikt zijn in dit onderzoek een bijzondere tijdlijn. De data die gebruikt zijn in dit onderzoek lopen van maart 2018 tot en met maart 2023. Dit betekent dat de jaren 2018 en 2023 geen volledige jaren zijn. De focus in dit onderzoek ligt op de jaren 2019 tot en met 2022, maar de jaren 2018 en 2023 bevatten alsnog nuttige informatie. Zo lijkt het jaar 2023 een toename van excessieve geweldsdelicten te kennen en ook lijkt de ontwikkeling van het steeds iets ouder worden van de verdachten door te zetten. Een alternatieve manier om te kijken naar de data, is om gebruik te maken van tijdperiodes van 12 maanden in plaats van volledige jaren. De data worden dan onderverdeeld in vijf periodes van 12 maanden beginnende met maart 2018 tot en met maart 2019 tot maart 2022 tot en met maart 2023. Op deze manier leveren de statistische analyses zorgvuldigere resultaten vanwege het ontbreken van onvolledige jaren met kleine hoeveelheden data. In dit onderzoek is niet voor deze manier gekozen, omdat in dit onderzoek specifiek wordt gekeken naar de individuele jaren. Conclusies trekken over één specifiek jaar wordt lastiger wanneer gebruik wordt gemaakt van meerdere tijdperiodes die een jaar opsplitsen.

Verder moet er rekening worden gehouden met de populatiegrootte in dit onderzoek. De registratiedataset bevat in totaal 284 unieke geregistreerde delicten waarvan 45 delicten een ernstscore hebben van 3 en daarmee een daadwerkelijk excessief geweldsdelict is waar fysiek geweld is toegepast. Dit aantal is relatief laag. Doordat de geregistreerde delicten ook nog verdeeld worden over vijf jaar, komt het voor dat sommige jaren weinig data bevatten. Een gevolg van de kleine hoeveelheden data is dat percentages een vertekend beeld kunnen geven. Een stijging van bijvoorbeeld 2 schietpartijen naar 3 schietpartijen, is een stijging van 50%. Daarom is in dit onderzoek vaak gebruik gemaakt van relatieve percentages. De percentages worden vergeleken met andere aantallen zoals bijvoorbeeld het totale aantal registraties in een jaar.

In de verkenning in de literatuur voorafgaande aan dit onderzoek is naar voren gekomen dat het begrip excessief geweld weinig wordt gebruikt en niet of nauwelijks is gedefinieerd. Daarom is in dit onderzoek op basis van bestaande kennis van de politie en kennis uit de literatuur een meer eenduidige definitie opgesteld. Deze definitie is vervolgens gebruikt voor het verzamelen van de data. De kans bestaat dat de definitie gebruikt in dit onderzoek het fenomeen van excessief geweld gepleegd door jongeren nog niet volledig omvat. Het is mogelijk dat deze definitie vervolgens te weinig data oplevert of juist te veel irrelevante data.

Op basis van de definitie gebruikt in dit onderzoek zijn ook variabelen aangemaakt. Deze variabelen zijn zo gecodeerd dat ze passen binnen de definitie gebruikt in dit onderzoek. Vervolgens zijn alle registraties handmatig gecodeerd met deze variabele van excessief geweld. Er is een zekere

mate van subjectiviteit in de totstandkoming van de data. De variabele ‘Ernstscore Excessief Gewelddelict’ (EEG) bevat 3 categorieën. Een argument valt te maken dat de score van 1, een dreiging van excessief geweld, niet voldoet aan de in dit onderzoek gebruikte definitie van excessief geweld. Voor de geregistreerde delicten die een 1 score op EEG geldt namelijk dat het niet altijd te bewijzen valt dat een excessief gewelddelict heeft plaatsgevonden of zou gaan plaatsvinden. In dit onderzoek is gekozen om deze delicten wel mee te nemen in de beeldvorming van excessief geweld in Noord-Nederland. De delicten vormen mogelijk een beeld van het ‘dark-number’ van excessieve gewelddelicten en vormen daarmee een beeld van de ontwikkeling van excessief geweld in Noord-Nederland.

Het zal met de tijd moeten blijken of niet alleen in Noord-Nederland maar ook in heel Nederland een stijgende trend van meer excessieve gewelddelicten onder de jeugd doorzet. Dit fenomeen zal in de komende jaren nog verder geëvalueerd moeten worden. Dit onderzoek maakt duidelijk dat excessief geweld onder jongeren in Noord-Nederland in de laatste vijf jaar iets is toegenomen, maar dit onderzoek kan geen voorspelling doen voor de toekomst. Het is mogelijk dat de politie- en media-aandacht in de Randstad het probleem in Noord-Nederland, door extra politie-aandacht, groter heeft doen lijken dan dat het daadwerkelijk is. Het tegenovergestelde kan echter ook waar zijn. Het is mogelijk dat bij de aanwezigheid van een groot ‘dark-number’ het fenomeen van excessieve gewelddelicten onder jongeren, ernstiger is dan dat nu in beeld is.

5.4 Aanbevelingen

Door de aard en omvang van excessief geweld in kaart te brengen kunnen suggesties worden gedaan voor vervolgonderzoek en beleid. Dit onderzoek toont aan dat het excessief geweld gepleegd door jongeren in Noord-Nederland in de afgelopen vijf jaar toeneemt. Bij veel excessieve gewelddelicten in de afgelopen vijf jaar hebben wraak- en eermotieven van jongeren een grote invloed gehad. Het huidige onderzoek brengt echter niet goed in kaart wat het mechanisme is van jongeren om vanwege dit motief over te gaan tot het plegen van excessief geweld. Een kenmerk van de verharding van de criminele jeugdcultuur is dat jongeren vaak niet tegen de politie durven te praten uit angst voor represailles (Fatsis, 2019). Daarom bieden politieregistraties niet altijd de beste data om de motieven van jongeren te achterhalen en begrijpen. Dit onderzoek beveelt aan om los van de politieonderzoek te doen naar de motieven van excessief geweld plegende jongeren om zo mogelijke verklaringen beter in beeld te brengen. Om trendanalyses uit te voeren en ontwikkelingen vast te stellen van verschillende criminele delicten, vormen politiebronnen een sterke basis. Vanwege de subjectiviteit van politiebronnen en de bijkomende beperkingen, zijn politiebronnen niet altijd effectief voor het vinden van verklaringen.

De bevindingen in dit onderzoek tonen aan dat in zes woonplaatsen aanzienlijk meer excessieve gewelddelicten voorkomen dan in andere woonplaatsen. Wanneer vanuit de nationale of

provinciale overheden behoefte is aan een brede aanpak voor excessief geweld gepleegd door de jeugd, vormen deze zes woonplaatsen een goede basis voor het testen van nieuwe beleidsinterventies.

In dit onderzoek is een thematische analyse uitgevoerd. Voor de thema's die geanalyseerd zijn in dit onderzoek, kunnen geen causale relaties worden vastgesteld. De politiebronnen zijn geen goede bronnen voor het vinden van significante verbanden. Uit dit onderzoek volgt bijvoorbeeld dat de drillrapcultuur een rol speelt bij zeer excessieve geweldsdelicten in Noord-Nederland. Het is echter niet duidelijk wat voor rol dit is en of beide zaken om mogelijk een andere reden met elkaar in verband staan. In dit onderzoek zijn de thema's inductief tot stand gekomen. Voor vervolgonderzoek wordt aanbevolen om op een inductieve manier meer excessieve geweldsthemata te vinden binnen de politiebronnen. Deze excessieve geweldsthemata kunnen vervolgens aan de hand van een thematische analyse op een deductieve manier onderzocht worden via andere bronnen zoals anonieme slachtofferenquêtes en diepte-interviews met betrokken personen.

Literatuurlijst

- Abraham, M., & Spapens, T. (2021). Drugscriminaliteit beheersbaar houden. *Justitiële verkenningen*, 47(4), 85–101. <https://doi.org/10.5553/jv/016758502021047004007>
- Agnew, R. (1992). Foundation For a General Strain Theory of Crime and Delinquency. *Criminology*, 30(1), 47–88. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1992.tb01093.x>
- Beke, B., Ferwerda, H., van der Torre, E., & Bervoets, E. (2013). *Jeugdgroepen en Geweld: Van signalering naar aanpak*. Boom Lemma Uitgevers.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022, 9 november). *Criminaliteit - Jaarrapport Landelijke Jeugdmonitor 2022*. Criminaliteit - Jaarrapport Landelijke Jeugdmonitor 2022 | CBS. <https://longreads.cbs.nl/jeugdmonitor-2022/criminaliteit/>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2021, 30 mei). Jeugdcriminaliteit daalt, maar niet alle vormen. *Centraal Bureau voor de Statistiek*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/22/jeugdcriminaliteit-daalt-maar-niet-alle-vormen>
- Centraal Bureau voor de Statistiek: Bevolking: Geslacht, Leeftijd, Regio. (2023a). [Dataset; Statline]. Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/03759ned/table?dl=39E0B>
- Centraal Bureau voor de Statistiek: Regionale kerncijfers Nederland. (2023b). [Dataset; Statline]. Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/70072ned/table>
- Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid. (2022). *Jonge verdachte heeft steeds vaker steekwapen*. hetccv. <https://hetccv.nl/nieuws/jonge-verdachte-heeft-steeds-vaker-steekwapen/>
- Coleman, J. N., Mehari, K. R., & Farrell, A. D. (2023). Relations between youths' community violence exposure and their physical aggression: the protective role of adults. *Journal of Research on Adolescence*, 33(3), 986–998. <https://doi.org/10.1111/jora.12852>
- De Jong, J. D. (2021). Visiting professional Openbaar Ministerie: 'Excessief geweld' door jeugdige verdachten. In *ccv-secondant*.
- Densley, J. A., Deuchar, R., & Harding, S. P. (2020). An Introduction to Gangs and Serious Youth Violence in the United Kingdom. *Youth Justice*, 20(1–2), 3–10. <https://doi.org/10.1177/1473225420902848>

- Fatsis, L. (2019). Policing the beats: The criminalisation of UK drill and grime music by the London Metropolitan Police. *The Sociological Review*, 67(6), 1300–1316.
<https://doi.org/10.1177/0038026119842480>
- Ferguson, C. J., Coulson, M., & Barnett, J. (2011). Psychological Profiles of School Shooters: Positive Directions and One Big Wrong Turn. *Journal of Police Crisis Negotiations*, 11(2), 141–158.
<https://doi.org/10.1080/15332586.2011.581523>
- Ghosen, D. (Schrijver). (2020, 6 februari). Drillrap en messen (Seizoen 1, Aflevering 1) [Aflevering tv-serie]. In D. Ghosen (Producent), *Danny op straat*. ntr.
- Goldberg, J. A. (2019). James Baldwin and the Anti-Black Force of Law. *Public Culture*, 31(3), 521–538. <https://doi.org/10.1215/08992363-7532763>
- Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). A General Theory of Crime. In *Stanford University Press eBooks*. <https://doi.org/10.1515/9781503621794>
- Hall, P. M. (1966). Identification with the Delinquent Subculture and Level of Self-Evaluation. *Sociometry*, 29(2), 146. <https://doi.org/10.2307/2786306>
- Herschinger, E., Bozay, K., Von Drachenfels, M., Decker, O., & Joppke, C. (2020). A Threat to Open Societies? Conceptualizing the Radicalization of Society. *DOAJ (DOAJ: Directory of Open Access Journals)*. <https://doi.org/10.4119/ijcv-3807>
- Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency* (New edition). Univ of California Pr.
- Hughes, L. A., Botchkovar, E. V., Antonaccio, O., & Kuptsevykh-Timmer, A. (2021). Schools, Subcultural Values, and the Risk of Youth Violence: The Influence of the Code of the Street among Students in Three U.S. Cities. *Journal of Youth and Adolescence*, 51(2), 244–260.
<https://doi.org/10.1007/s10964-021-01521-0>
- Jeong, S., & Eamon, M. K. (2009). A model of family background, family process, youth self-control, and delinquent behavior in two-parent families. *Journal of Family Social Work*, 12(4), 323–339. <https://doi.org/10.1080/10522150903261924>
- Lam, J., Van der Wal, R., & Kop, N. (2018). *Sluipend Gif: Een onderzoek naar ondermijnende criminaliteit*. Boom criminologie.

- Leuschner, V. (2013). Exzessive individuelle Gewalt. „School Shootings“ und „Lone Wolf Terrorism“ als soziale Phänomene. *Berliner Journal Fur Soziologie*, 23(1), 27–49.
<https://doi.org/10.1007/s11609-013-0212-9>
- Lynes, A., Kelly, C. A., & Kelly, E. (2020). THUG LIFE: Drill music as a periscope into urban violence in the consumer age. *British Journal of Criminology*, 60(5), 1201–1219.
<https://doi.org/10.1093/bjc/azaa011>
- Matthews, B. F., & Minton, J. (2017). Rethinking one of criminology’s ‘brute facts’: the age–crime curve and the crime drop in Scotland. *European Journal of Criminology*, 15(3), 296–320.
<https://doi.org/10.1177/1477370817731706>
- Meško, G. (2020). Rural Criminology – A Challenge For the Future. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 28(1), 3–13. <https://doi.org/10.1163/15718174-02801001>
- Milinski, M. (2016). Reputation, a universal currency for human social interactions. *Philosophical Transactions of the Royal Society B*, 371(1687), 20150100.
<https://doi.org/10.1098/rstb.2015.0100>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2021, 12 maart). *Jonge geweldplegers zorgelijke trend in jaarbeeld OM over 2020*. Nieuwsbericht | Openbaar Ministerie.
<https://www.om.nl/actueel/nieuws/2021/03/10/jonge-geweldplegers-zorgelijke-trend-in-jaarbeeld-om-over-2020>
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100(4), 674–701.
<https://doi.org/10.1037/0033-295x.100.4.674>
- Moolenaar, D., & Choenni, S. (2021). Effect van COVID-19 op de strafrechtketen. In *WODC Publications*. WODC. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/3113>
- NOS. (2020, 20 maart). Aantal minderjarige verdachten steekincidenten landelijk verdubbeld. *NOS*.
<https://nos.nl/artikel/2327736-aantal-minderjarige-verdachten-steekincidenten-landelijk-verdubbeld>
- NOS. (2021, 10 maart). Zware geweldsdelicten onder jongeren nemen verder toe. *NOS*.
<https://nos.nl/artikel/2372045-zware-geweldsdelicten-onder-jongeren-nemen-verder-toe>

- Ogloff, J. R. P., Davis, M., Rivers, G., & Ross, S. A. (2007). The identification of mental disorders in the criminal justice system. *Trends and issues in crime and criminal justice*, 334(334), 1–6. <http://aic.gov.au/documents/e/b/4/{eb4e29c4-4390-41c6-8eef-93ab042c6bfc}tandi334.pdf>
- Otten, F., Arts, K., Caminada, C. L. J., & Goudswaard, K. (2021). Lage inkomens en de kans op armoede. In K. Caminada, E. Jongen, W. Bos, & M. van den Brakel (Eds.), *Inkomen verdeeld, trends 1977-2019* (pp. 83-107). Heerlen / Leiden: Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) / Universiteit Leiden.
- Serious Youth Violence - HSCP*. (2019). HSCP. <https://www.hscb.org.uk/professionals/vulnerable-adolescents/serious-youth-violence/>
- Scott, D. (2019). Connecting setting and subculture: A qualitative examination of violent incidents related to gangs, race, and other personal issues from the incarcerated youth perspective. *International Journal of Law Crime and Justice*. <https://doi.org/10.1016/j.ijlcrj.2018.12.002>
- Smith, S., Ferguson, C. J., Miguel, C. S., Ynalvez, M. A., & Henderson, H. E. (2022). Social, health and ethnicity correlates of complaints of excessive police force. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 32(4), 284–294. <https://doi.org/10.1002/cbm.2255>
- Van der Laan, A. M., Beerhuizen, M. G. C. J. & Boot, N. C. (2021). Monitor Jeugdcriminaliteit 2020: Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in de eerste twee decennia van deze eeuw. In *WODC Publications*. WODC. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/3058>
- Van Gestel, B. (2021). Liquidaties en de verbreding van excessief geweld. *Justitiële verkenningen*, 47(4), 9–22. <https://doi.org/10.5553/jv/016758502021047004002>
- Verweij, S., Tollenaar, N., Teerlink, M. & Weijters, G. (2021). Recidive onder justitiabelen in Nederland: Verslag over de periode 2008-2020. In *WODC Publications*. WODC. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/3104>
- Weenink, D. (2014). Frenzied Attacks. A micro-sociological analysis of the emotional dynamics of extreme youth violence. *The British Journal of Sociology*, 65(3), 411–433. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12088>
- Weerman, F.M. (1998). Het belang van bindingen: de bindingstheorie als verklaring van verschillen en veranderingen in delinquent gedrag. Groningen: RUG.

- Welsh, B. C., Braga, A. A., & Sullivan, C. J. (2014). Serious Youth Violence and Innovative Prevention: On the Emerging Link Between Public Health and Criminology. *Justice Quarterly*, *31*(3), 500–523. <https://doi.org/10.1080/07418825.2012.690441>
- Wolfgang, M. E., & Ferracuti, F. (1967). *The Subculture of Violence: Towards an Integrated Theory in Criminology* (Reprint). Routledge.
- Zhang, H., Zhao, J., Ren, L., & Zhao, R. (2016). Subculture, Gang Involvement, and Delinquency: A Study of Incarcerated Youth in China. *Justice Quarterly*, *34*(6), 952–977. <https://doi.org/10.1080/07418825.2016.1243254>

BIJLAGE I

Tabel 1: Functionaliteiten Blueview 4.0

Optie	Functie
'OR'	Met deze functie kunnen meerdere trefwoorden tegelijkertijd gezocht worden.
'AND'	Met deze functie kunnen meerdere trefwoorden gezocht worden die samen in één registratie moeten voorkomen.
'NOT'	Met deze functie kunnen registraties verwijderd worden waarin een specifiek trefwoord voorkomt.
Leeftijd	Door deze functie te gebruiken worden alleen registraties getoond waarin personen voorkomen met de vooraf aangegeven leeftijdsgrens.
Locatie	Door deze functie te gebruiken worden alleen registraties getoond die in een bepaald gebied hebben plaatsgevonden.
Systeem (Bron)	Met deze functie kan worden aangegeven in welke politiesystemen de data moet worden verzameld.

Tabel 2: Omschrijving van maatschappelijke klassen.

Maatschappelijke klasse	Omschrijving
E10	Schietpartij
E11	Vechtpartij
E15	Steekpartij
E35	Melding overlast jeugd
F12	Openlijke geweldpleging tegen personen
F540	Doodslag/moord
F542	Overige misdrijven tegen het leven
F550	Eenvoudige mishandeling
F551	Zware mishandeling
F70	Bezit vuurwapens
I8	Geweldsaanwending

BIJLAGE II

Tabel 1: Een uitvoerige beschrijving van de totstandkoming van de labels gekoppeld aan de BVH-registraties.

Beschrijving Excessief Geweldsdelict	Onder Voorwaarde
Bedreiging	Een situatie waar één of meerdere personen direct of indirect dreigen met het toepassen van geweld op lichaam of goederen.
Brandstichting	Een voorval waar brand is ontstaan door het aansteken van of met behulp van een explosief. Dit met doel als wraak of dreigement.
Geschil Personen	Verzamelterm voor de volgende delicten: Overlast Jeugd & Ruzie
<i>Overlast Jeugd</i>	Een situatie waarbij één of meerdere personen betrokken zijn en door middel van veel geluid en/of het creëren van een verdachte situatie zorgen voor overlast binnen een bepaald gebied.
<i>Ruzie</i>	Een conflict tussen twee of meer personen waarbij beide partijen het conflict opzoeken met elkaar.
Goederendelict	Verzamelterm voor de volgende delicten: Diefstal, Heling, Inbraak, Overval & Straatroof
<i>Diefstal*</i>	Het onrechtmatig afnemen van het bezit van een ander. Dit zonder kennis van de situatie van het slachtoffer.
<i>Heling*</i>	Het verkopen van gestolen goederen.
<i>Inbraak*</i>	Het onrechtmatig binnentreden van een huis of pand. Dit zonder kennis van de situatie van het slachtoffer.
<i>Overval</i>	Het onrechtmatig binnentreden van een huis of pand. Dit met kennis van de situatie van het slachtoffer. Met als doel het stelen van geld of goederen.
<i>Straatroof</i>	Het onrechtmatig afnemen van het bezit van een ander in de openbare ruimte. Dit met kennis van de situatie van het slachtoffer. Met als doel het stelen van geld of goederen.

Huiselijk Geschil	Een conflict tussen twee of meerdere personen wat zich afspeelt binnen of rondom het woonadres van één van de betrokken personen. Het conflict komt voort uit een geschil wat ontstaan is binnen het woonadres.
Mishandeling	Een situatie waarbij één of meerdere personen fysiek geweld toepassen op een ander.
Overig**	Verzamelterm voor de volgende delicten: Administratief, Drugshandel, Geluidsoverlast, Overtreding Gebiedsverbod, Vandalisme & Verward Persoon.
<i>Administratief</i>	Een afhandeling van een eerdere registratie.
<i>Drugshandel</i>	Het onwetmatig handelen in illegale drugs.
<i>Geluidsoverlast</i>	Het veroorzaken van geluidshinder. Geen sprake van een verdachte situatie.
<i>Overtreding Gebiedsverbod</i>	Het overtreden van door een instantie opgelegde gebiedsverbod.
<i>Vandalisme</i>	Het onwetmatig vernielen van goederen die niet het eigendom zijn van de betrokken partij.
<i>Verward Persoon</i>	Het veroorzaken van overlast door een persoon met mentale beperkingen of onder invloed van substanties.
Schietpartij	Verzamelterm voor de volgende delicten: Schietpartij MS & Schietpartij ZS
<i>Schietpartij MS***</i>	Een situatie waarin geschoten is met een vuurwapen waarbij menselijke slachtoffers zijn gevallen.
<i>Schietpartij ZS***</i>	Een situatie waarin geschoten is met een vuurwapen waarbij geen menselijke slachtoffers zijn gevallen.
Steekpartij	Verzamelterm voor de volgende delicten: Steekpartij MS & Steekpartij ZS
<i>Steekpartij MS***</i>	Een situatie waarbij een poging tot steken met een mes of scherp voorwerp heeft

	plaatsgevonden en waarbij slachtoffers zijn gevallen.
<i>Steekpartij ZS***</i>	Een situatie waarbij een poging tot steken met een mes of scherp voorwerp heeft plaatsgevonden en waarbij geen slachtoffers zijn gevallen.
Wapenbezit	Verzamelterm voor de volgende delicten: Wapenbezit 1, Wapenbezit 2 & Wapenbezit 3
<i>Wapenbezit 1</i>	Het bezitten van een vuurwapen
<i>Wapenbezit 2</i>	Het bezitten van een mes of steekwapen
<i>Wapenbezit 3</i>	Het bezitten van overige wapens zoals: boksbeugel, ploertendoder, stroomstootwapen, etc.
Zinloos Geweld	Het onrechtmatig toepassen van extreem geweld op een persoon door één of meerdere personen. Dit kenmerkt zich door de willekeur van het kiezen van slachtoffers en/of door het meer schade (of doden) willen toebrengen dan alleen verwonden.

* Deze delicten komen voort uit de query door situationele relevantie met het thema excessief geweld.

** Deze delicten komt voort uit de query vanwege relevante daders maar geen relevante delicten.

*** MS = Met Slachtoffer, ZS = Zonder Slachtoffer

BIJLAGE III

Tabel 1: De gemiddelde leeftijd van verdachten per jaar (n=197)

<i>Jaar</i>	<i>Gemiddelde</i> <i>(standaarddeviatie)</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>n</i>
2018	17,4 (4,4)	12	22	8
2019	15,4 (1,7)	13	19	17
2020	16,4 (2,2)	12	21	73
2021	15,6 (2,1)	12	23	63
2022	16,1 (2,7)	12	22	25
2023	18,0 (2,9)	13	23	11
Totaal	16,1 (2,4)	12	23	197

Tabel 2: Frequentie per woonplaats en stedelijkheid (N=284)

	Stedelijkheid	n	Percentage totaal
ADORP	1	1	0,4%
APPINGEDAM	2	16	5,9%
ASSEN	4	16	5,9%
BEDUM	1	1	0,4%
BEETSTERZWAAG	1	1	0,4%
BEILEN	1	1	0,4%
BITGUM	1	1	0,4%
BOLSWARD	2	7	2,6%
BURGUM	1	3	1,1%
COEVORDEN	2	6	2,2%
DE WESTEREEN	1	1	0,4%
DELFIJL	2	12	4,4%
DOKKUM	1	2	0,7%
DRACHTEN	3	8	2,9%
DRONRYP	1	1	0,4%
EELDERWOLDE	2	1	0,4%
ELIM	3	1	0,4%
EMMEN	2	25	9,2%
EMMER-COMPASCUUM	2	1	0,4%
FOXHOL	2	1	0,4%
FRANEKER	1	1	0,4%
GORREDIJK	1	3	1,1%
GOUTUM	4	1	0,4%
GRONINGEN	5	84	30,8%
HALLUM	1	1	0,4%
HAREN GN	5	2	0,7%
HARLINGEN	3	1	0,4%
HEERENVEEN	3	2	0,7%
HOOGEVEEN	3	4	1,5%

Excessief geweld in Noord-Nederland - Jager

HOOGEZAND	2	5	1,8%
JOURE	2	1	0,4%
KIEL-WINDEWEER	2	1	0,4%
KLAZIENAVEEN	2	3	1,1%
KORTEHEMMEN	3	1	0,4%
KOUDUM	2	1	0,4%
LEEK	1	1	0,4%
LEEUWARDEN	4	20	7,3%
MEPPEL	3	1	0,4%
MUSSELKANAAL	2	1	0,4%
NIEUW-AMSTERDAM	2	1	0,4%
NIEUWEDIEP	1	1	0,4%
NOORDWOLDE FR	2	1	0,4%
OOSTERSTREEK	2	1	0,4%
OUDE PEKELA	2	1	0,4%
RODEN	2	1	0,4%
SEXBIERUM	1	1	0,4%
SNEEK	2	3	1,1%
ST.-ANNAPAROCHIE	1	1	0,4%
STEENDAM	2	1	0,4%
STIENS	4	1	0,4%
TEN BOER	5	1	0,4%
UITHUIZEN	1	2	0,7%
VEENDAM	3	6	2,2%
WILDERVANK	3	1	0,4%
WINSCHOTEN	2	6	2,2%
WINSUM GR	1	1	0,4%
ZOUTKAMP	1	1	0,4%
ZUIDHORN	1	2	0,7%
Gemiddeld	2,1	4,7	1,7%

Tabel 3: Controle (Emmen = 5) correlatietabel van de variabelen *EEG* en *Stedelijkheid* ($N=273$)

	EEG	Stedelijkheid
EEG	-	
Stedelijkheid	^a 0,091	-

^a Pearson correlatie, ^b ANOVA correlatie

* significant bij $p < 0,05$, ** significant bij $p < 0,01$

Tabel 4: Gemiddelde stedelijkheid per soort delict (N=273)

Soort delict	Gemiddelde stedelijkheid	n
Bedreiging	2,9	76
Brandstichting	3,0	2
Geschil Personen	3,8	35
Goederendelict	3,5	17
Huiselijk Geschil	3,4	16
Mishandeling	2,7	39
Overig	2,3	12
Schietpartij	4,0	9
Steekpartij	3,4	23
Wapenbezit	3,7	34
Zinloos Geweld	3,6	10
Gemiddeld	3,2	273

Tabel 5: Frequentietabel delicten per EEG score (N=284)

	Dreiging van excessief geweld	Dreiging met excessief geweld	Excessief geweld	Totaal (%)
Bedreiging	53	30	0	83 (29,2%)
Brandstichting	0	0	2	2 (0,7%)
Geschil Personen	33	3	0	36 (12,7%)
Goederendelict	6	11	0	17 (6,0%)
Huiselijk Geschil	15	1	0	16 (5,6%)
Mishandeling	28	11	0	39 (13,7%)
Overig	10	2	0	12 (4,2%)
Schietpartij	0	0	10	10 (3,5%)
Steekpartij	0	0	23	23 (8,1%)
Wapenbezit	26	8	2	36 (12,7%)
Zinloos Geweld	0	2	9	10 (3,5%)
n	171	68	45	284

Tabel 6: Verdeling soorten delicten per jaar (n=284)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Totaal (%)
Bedreiging	4	5	21	35	12	6	83 (29,2%)
Brandstichting	0	0	0	1	0	1	2 (0,7%)
Geschil Personen	1	3	14	6	7	5	36 (12,7%)
Goederendelict	0	1	8	4	3	1	17 (6,0%)
Huiselijk Geschil	2	0	4	7	3	0	16 (5,6%)
Mishandeling	2	2	11	15	8	1	39 (13,7%)
Overig	0	1	7	3	0	1	12 (4,2%)
Schietpartij	0	0	3	0	5	2	10 (3,5%)
Steekpartij	0	3	6	6	7	1	23 (8,1%)
Wapenbezit	0	3	10	18	3	2	36 (12,7%)
Zinloos Geweld	0	0	3	1	4	2	10 (3,5%)
n	9	18	87	96	52	22	284 (100%)

Tabel 7: Frequentieverdeling aantal delicten per provincie (N=273)

Provincie	n	Verwachte n
Drenthe	62	91
Friesland	65	91
Groningen	146	91
N	273	

Tabel 8: Chi-kwadraat verdeling stedelijkheid (N=273)

	Geobserveerde n	Verwachte n
Niet stedelijk	27	54,6
Weinig stedelijk	96	54,6
Matig stedelijk	25	54,6
Sterk stedelijk	38	54,6
Zeer sterk stedelijk	87	54,6
n	273	

Tabel 9: Chi-kwadraat verdeling stedelijkheid en EEG (N=273)

	1. Dreiging van excessief geweld	2. Dreiging met excessief geweld	3. Excessief geweld	n
Niet stedelijk	23 (85,2%)	3 (11,1%)	1 (3,7%)	27 (100%)
Weinig stedelijk	51 (53,1%)	31 (32,3%)	14 (14,6%)	96 (100%)
Matig stedelijk	13 (52,0%)	6 (24,0%)	6 (24,0%)	25 (100%)
Sterk stedelijk	23 (60,5%)	6 (15,8%)	9 (23,7%)	38 (100%)
Zeer sterk stedelijk	53 (60,9%)	20 (23,0%)	14 (16,1%)	87 (100%)
n	163 (59,7%)	66 (24,2%)	44 (16,1%)	273

Tabel 10: Correlatietabel van de variabelen *Leeftijd*, *EEG* en *Stedelijkheid* (N=273)

	EEG	Stedelijkheid
EEG	-	
Stedelijkheid	^a 0,054	-

^a Pearson correlatie, ^b ANOVA correlatie

* significant bij $p < 0,05$, ** significant bij $p < 0,01$

Tabel 11: Frequentie per woonplaats met minimaal 10 delicten (N=273)

Voorval woonplaats	Stedelijkheid	n	Percentage van totaal
Appingedam	2	16	5,6%
Assen	4	16	5,6%
Delfzijl	2	12	4,2%
Emmen	2	25	8,8%
Groningen	5	84	29,6%
Leeuwarden	4	20	7,0%

Tabel 12: Verdeling EEG per Kwartaal (N=284)

	Dreiging van excessief geweld	Dreiging met excessief geweld	Excessief geweld	n
Kwartaal jan-mrt	49	25	12	86
Kwartaal apr-jun	45	19	9	73
Kwartaal jul-sep	40	9	13	62
Kwartaal okt-dec	37	15	11	63
Totaal	171	68	45	284

Tabel 13: Demografische kenmerken per provincie

	Inwoners totaal*	Inwoners 12 t/m 23 jaar*	Stedelijkheid in dataset	Registraties in dataset
Drenthe	502.051	68.418	2,43	62
Friesland	659.551	95.488	2,53	65
Groningen	596.075	97.590	3,69	146

*(CBS, 2023^b)

Tabel 14: Jaarlijks aandeel registraties en jongeren per provincie

	Groningen		Friesland		Drenthe		Totaal	
	%Registraties	%Jongeren*	%Registraties	%Jongeren*	%Registraties	%Jongeren	Registraties	Jongeren
2018	66,7%	37,5%	22,2%	36,6%	11,1%	25,9%	100%	100%
2019	41,2%	37,4%	35,3%	36,5%	23,5%	26,1%	100%	100%
2020	53,6%	37,3%	22,6%	36,6%	23,8%	26,1%	100%	100%
2021	60,4%	37,1%	23,1%	36,7%	16,5%	26,1%	100%	100%
2022	46,0%	37,3%	24,0%	36,6%	30,0%	26,1%	100%	100%
2023	45,5%	37,3%	22,7%	36,5%	31,8%	26,2%	100%	100%

*(CBS, 2023^b)Tabel 15: Jaarlijks aantal jongeren per provincie (CBS, 2023^b)

	Groningen	Friesland	Drenthe	Totaal
2018	97386	95195	67417	259998
2019	96948	94778	67585	259311
2020	96662	95069	67714	259445
2021	95976	94886	67499	258361
2022	96885	95059	67858	259802
2023	97590	95488	68418	261496

Tabel 16: Gemiddeld aantal maandelijkse registraties van excessief geweld per jaar (N=284)

Jaar	Maandgemiddelde
2018*	0,9
2019	1,5
2020	7,3
2021	8
2022	4,3
2023*	7,3

*Zijn geen volledige jaren

Tabel 17: Inwoners kenmerken per gemeente (CBS, 2023^a)

Woonplaats	Gemeente ^a	Top zes	Stedelijkheid	Jongeren	Totaal	Aandeel
				Gem. ^b	Gem. ^c	Jongeren
ADORP	Het Hogeland	0	1	6548	48298	14%
APPINGEDAM	Eemsdelta	1	2	5916	45394	13%
ASSEN	Assen	1	4	9880	68561	14%
BEDUM	Het Hogeland	0	1	6548	48298	14%
BEETSTERZWAAG	Opsterland	0	1	4354	29904	15%
BEILEN	Midden-Drenthe	0	1	4636	33580	14%
BITGUM	Waadhoeke	0	1	6604	46410	14%
BOLSWARD	Sudwest-Fryslan	0	2	12873	90239	14%
BURGUM	Tietjerksteradeel	0	1	4580	32139	14%
COEVORDEN	Coevorden	0	2	4788	35500	13%
DE WESTEREEN	Dantumadeel	0	1	2752	19049	14%
DELFIJL	Eemsdelta	1	2	5916	45394	13%
DOKKUM	Noardeast-Fryslan	0	1	6740	45812	15%
DRACHTEN	Smallingerland	0	3	8049	55994	14%
DRONRYP	Waadhoeke	0	1	6604	46410	14%
EELDERWOLDE	Tynaarlo	0	2	4344	34027	13%
ELIM	Hoogeveen	0	3	8055	56055	14%
EMMEN	Emmen	1	2	14795	107979	14%
EMMER- COMPASCUUM	Emmen	0	2	14795	107979	14%
FOXHOL	Midden-Groningen	0	2	8185	61254	13%
FRANEKER	Waadhoeke	0	1	6604	46410	14%
GORREDIJK	Opsterland	0	1	4354	29904	15%
GOUTUM	Leeuwarden	0	4	20224	124744	16%
GRONINGEN	Groningen	1	5	47840	220479	22%
HALLUM	Noardeast-Fryslan	0	1	6740	45812	15%
HAREN GN	Groningen	0	5	47840	220479	22%
HARLINGEN	Harlingen	0	3	2231	15986	14%
HEERENVEEN	Heerenveen	0	3	7173	50915	14%
HOOGVEEN	Hoogeveen	0	3	8055	56055	14%
HOOGZAND	Midden-Groningen	0	2	8185	61254	13%
JOURE	De Friese Meren	0	2	7266	51867	14%
KIEL-WINDEWEER	Midden-Groningen	0	2	8185	61254	13%
KLAZIENAVEEN	Emmen	0	2	14795	107979	14%
KORTEHEMMEN	Smallingerland	0	3	8049	55994	14%
KOUDUM	Sudwest-Fryslan	0	2	12873	90239	14%
LEEK	Westerkwartier	0	1	9218	64946	14%
LEEWARDEN	Leeuwarden	1	4	20224	124744	16%
MEPPEL	Meppel	0	3	5069	34437	15%
MUSSELKANAAL	Stadskanaal	0	2	4260	32197	13%
NIEUW-AMSTERDAM	Emmen	0	2	14795	107979	14%
NIEUWEDIJEP	Aa en Hunze	0	1	3255	25557	13%
NOORDWOLDE FR	Weststellingwerf	0	2	3434	26094	13%
OOSTERSTREEK	Weststellingwerf	0	2	3434	26094	13%
OUDE PEKELA	Pekela	0	2	1629	12325	13%

RODEN	Noordenveld	0	2	4069	31981	13%
SEXBIERUM	Waadhoeke	0	1	6604	46410	14%
SNEEK	Sudwest-Fryslan	0	2	12873	90239	14%
ST.-ANNAPAROCHIE	Waadhoeke	0	1	6604	46410	14%
STEENDAM	Midden-Groningen	0	2	8185	61254	13%
STIENS	Leeuwarden	0	4	20224	124744	16%
TEN BOER	Groningen	0	5	47840	220479	22%
UITHUIZEN	Het Hogeland	0	1	6548	48298	14%
VEENDAM	Veendam	0	3	3742	27562	14%
WILDERVANK	Stadskanaal	0	3	4260	32197	13%
WINSCHOTEN	Oldambt	0	2	4960	38560	13%
WINSUM GR	Het Hogeland	0	1	6548	48298	14%
ZOUTKAMP	Het Hogeland	0	1	6548	48298	14%
ZUIDHORN	Westerkwartier	0	1	9218	64946	14%

^a Omdat het CBS alleen statistieken aanbieden per gemeente en niet per woonplaats zijn, net als bij het bepalen van de stedelijkheid, de cijfers per gemeente genomen.

^b De hoeveelheid jongeren is berekend aan de hand van een gemiddelde van de cijfers uit 2018 en 2023.

^c De hoeveelheid totaal is berekend aan de hand van een gemiddelde van de cijfers uit 2018 en 2023.

BIJLAGE IV

Tabel 1: Beschrijving EEG 3 delicten

Beschrijving EEG 3 Delict	ID-nummers
Aanval met kapmes maar geen verwonding. Lopend eer conflict waar over-en-weer wraak wordt genomen.	126
Bijl- en mes incident naar aanleiding van een uit de hand gelopen ruzie. Personen kwamen verhaal halen met de wil om wraak te nemen.	87
Brandbom gegooid door mogelijke leden drillrap met als doel bedreiging en eerwraak.	256
Brandbom gegooid op auto van ouders waardoor auto in de vlam raakte. Dit naar aanleiding van een mishandeling door jeugd. Deze jeugd maakt deel uit van een jeugdgroep en heeft de daad gepleegd met als doel dreigen.	19
Gewapende overval met schoten gelost. Jonge daders die een overval plegen met als doel het verkregen van geld waarbij extreme agressie werd gebruikt.	35
Jongen in elkaar geslagen door groep (drillrap) jeugd en gefilmd. Dit met als doel intimideren, treiteren en het stelen van spullen. Grote groep daders met bivakmutsen en mogelijk wapenbezit.	25
Lichtgewond bij schietpartij met mogelijk vuurwapen. Waarschijnlijk willekeurig slachtoffer door jonge dader die erg problematisch is binnen de wijk door agressie en dreigementen.	64
Lichtgewond bij steekpartij, mes op keel gezet als bedreiging en lichte snijwonden. Mogelijke wraakactie vanwege eerder lopende vechtpartij.	85
Lichtgewonde door zwaaien/dreiging met groot mes.	339
Mishandeling door fysiek geweld, vervolgens ook gesneden in de rug naar aanleiding van ruzie tijdens uitgaansleven. Door jonge onbekende daders die uit waren op ruzie.	74
Mishandeling gefilmd door jeugd naar aanleiding van langlopende ruzie. Reden voor ruzie is onbekend.	113

Mishandeling naar aanleiding van ruzie jeugd. Daders droegen bivakmutsen en waren uit op het mishandelen van het slachtoffer.	48
Mishandeling door jeugd op willekeurig slachtoffer door jonge daders die uit waren op het gebruik van geweld.	75
Mogelijke steekpartij met meerdere soorten steekwapens tijdens ruzie, dreiging en bezit van wapens.	216
Onsuccesvolle afrekening. Ruzie tussen jeugd zou opgelost worden in speeltuin maar bleek valstrik doordat een groep jeugd aanwezig was met wapens.	88
Overmatig zinloos geweld door jeugdige vanwege eerverdediging van de partner.	167
Ruzie in uitgaansgelegenheid met gestoken beveiligiger tot gevolg. Jongeren gingen over tot geweld naar weigering toegang.	96
Schietpartij door ruzie, slachtoffer in voet geschoten.	341
Schietpartij op huis als dreigement. Reden hiervoor is niet duidelijk.	31, 136
Schietpartij op huis als dreigement door langdurige ruzie jeugd.	84
Schietpartij op winkel met onbekende reden.	310
Schietpartij uit eer verdediging voor lastigvallen moeder door lid van drillrap groep.	347
Schietpartij zonder slachtoffer als dreigement door ruzie mogelijk drillrap jeugd om een incident met een vriendin.	72
Steekpartij door jeugdige naar aanleiding van ruzie tussen meerdere personen van verschillende leeftijd. Ruzie is geëscaleerd naar het gebruik van een machete.	40
Steekpartij en straatroof met onder andere machete door ruzie jeugd, betrokkenheid drillrap.	294

Steekpartij in parkje door onbekende dader, wond in been. Slachtoffer wou geen informatie kwijt over de dader.	173
Steekpartij lichtgewond door ruzie met mensen uit een buurthuis. Slachtoffer wilde weinig vertellen.	58
Steekpartij met fles door jeugd naar aanleiding van uit de hand gelopen ruzie.	262
Steekpartij met lichtgewonde naar aanleiding van ruzie jeugd waarbij daders bedreigen uiten en slachtoffer wouden doden.	283
Steekpartij met lichtgewonde naar aanleiding van ruzie jeugd, mogelijke betrokkenheid drillrap.	251
Steekpartij met onbekende reden, aanwezige betrokken actief binnen drillgroepen.	229
Steekpartij op eigen moeder en familie uit woede door leider drillgroep. Dader stelt dat zijn groep iedereen neersteekt die problemen oplevert.	17
Steekpartij na uit de hand gelopen ruzie, wond in arm, dader is lid van drillgroep.	192
Steekpartij naar aanleiding van ruzie jeugd. Verdere reden is onbekend	355, 393, 445
Steekpartij naar aanleiding van ruzie jeugd drillgroep.	419
Steekpartij naar aanleiding van ruzie jeugd met verward persoon.	353
Steekpartij op vriendin van drillrapper. Problematische jongere waarbij sprake is van huiselijk geweld.	314
Vechtpartij door jeugd waarbij gestoken is.	468
Zinloos geweld door drillgroep en bedreiging door middel van snijden met mes.	448
Zinloos geweld door jeugd op willekeurig slachtoffer met meerdere soorten gereedschap.	416

Zinloos geweld door jeugd naar aanleiding van een ruzie.	348
--	-----

Zinloos geweld door jeugd tegen willekeurige slachtoffers uit wraak vanwege een lopend voetbalincident.	23
---	----

BIJLAGE V

Alle variabelen komen voor in zowel de registratiedataset als in de personendataset tenzij het anders staat vermeld.

Tabel 1: variabelenlijst

Variabele naam	Omschrijving variabele	Codering variabele
Nummer	Het unieke registratienummer van elk plaatsgevonden delict. Een lager nummer staat voor een recenter excessief geweldsdelict.	1 tot en met 517
Maand	De maand waarin het voorval heeft plaatsgevonden.	1 (januari), 2 (februari), 3 (maart), 4 (april), 5 (mei), 6 (juni), 7 (juli), 8 (augustus), 9 (september), 10 (oktober), 11 (november) & 12 (december).
Jaar	Het jaar waarin het voorval heeft plaatsgevonden.	2018, 2019, 2020, 2021, 2022 & 2023
Voorval Woonplaats	De woonplaats waar het voorval heeft plaatsgevonden. De dataset bevat in totaal 58 unieke woonplaatsen.	Zie bijlage III tabel 2 voor alle unieke woonplaatsen.
Stedelijkheid Woonplaats	De gemiddelde stedelijkheid van de gemeente waar de woonplaats deel van uit maakt.	1: niet stedelijk, 2: weinig stedelijk, 3: matig stedelijk, 4: sterk stedelijk & 5: zeer sterk stedelijk.
Provincie	De provincie waar het voorval heeft plaatsgevonden.	1: Drenthe, 2: Friesland & 3: Groningen.
Ernstscore Excessief Geweldsdelict (EEG)	De ernstscore van het plaatsgevonden excessieve geweldsdelict.	1: een dreiging <i>van</i> excessief geweld, 2: een dreiging <i>met</i> excessief geweld & 3: een excessief geweldsdelict.

Beschrijving Kort	De gecategoriseerde groepen op basis van het plaatsgevonden delict.	Zie bijlage II voor een uitvoerige beschrijving van alle categorieën.
Beschrijving EEG Geweld 3	Een uitgebreide samenvatting van de plaatsgevonden excessieve geweldsdelicten met een score van 3 op EEG.	Zie bijlage IV voor een uitvoerige beschrijving van alle samenvattingen.
Rol (uniek voor de personendataset)	De rol van de betrokken personen bij het delict.	In de personendataset komen alleen jongeren voor met de rol VERDACHTE .
Leeftijd (uniek voor de personendataset)	De gemiddelde leeftijd van de verdachte jongeren.	12 tot en met 23